

ЧИТАТИ – ЩОБ ЗНАТИ, ЗНАТИ – ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ!

У К Р А Ї Н И

Військо

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

УНІВЕРСАЛЬНИЙ «АГЕНТ»

С. 16

Зі своїм підрозділом влітку 2014-го він зайняв та утримував Чорнухине. Тижні та місяці – без перепочинку, інколи – без зв'язку 60 українських захисників відбивали масовані ворожі атаки. Противник довго був переконаний, що має справу щонайменше з тисячею воїнів.

МОРСЬКА АВІАЦІЯ:
ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ

С. 12

НЕОБАЧНИЙ
САГАЙДАЧНИЙ

С. 62

УКРАЇНСЬКИЙ
ЗЕЛЕНИЙ КЛИН

С. 58

**INVICTUS
GAMES**
SYDNEY 2018

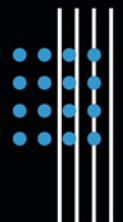
TEAM UKRAINE

КАТЕРИНА МИХАЙЛОВА

Ветеран АТО

Учасник
Національної збірної України

Ігри Нескорених Торонто 2017

ПРЕДСТАВ УКРАЇНУ НА ІГРАХ НЕСКОРЕНИХ СІДНЕЙ, АВСТРАЛІЯ 20-27 жовтня 2018

РЕЄСТРУЙСЯ НА ВІДБІР
INVICTUSGAMES.IN.UA

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Міністерство
оборони
України

Міністерство
внутрішніх справ
України

Міністерство
зовнішніх міжнародних
зв'язків
України

Міністерство
соціальної політики
України

Міністерство
освіти та науки
України

Міністерство
охорони здоров'я
України

Міністерство
культури
України

КООРДИНАЦІЙНИЙ ЦЕНТР

Адміністрація
президента
України

ЗМІСТ

2 | АКЦЕНТИ

6 | МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Скандинавська
підтримка України

12 | РЕФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКА

Морська авіація:
перезавантаження

16 | ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФРОНТ

Універсальний «Агент»

22 | АДРЕСИ МУЖНОСТІ

«Вільнюс»
тринадцятого батальйону

26 | ХОРОБРІ СЕРЦЯ

Старшина сили і волі

30 | НЕСКОРЕНІ

Нові перемоги
Ольги Бенди

32 | СТАНДАРТИ НАТО

«Законодавці моди» –
солдати

38 | ПРАВДИВЕ СЛОВО – НАША ЗБРОЯ!

«Найкращий вірш ще ходить на свободі...»

40 | ДОБРОВОЛЬЦІ

Міцний Зіберт чернігівського гарту

44 | ЖИТТЯ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Казки, народжені в окопі

48 | СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ

Від воїна світла
до людини мудрості

54 | СМІЄМОСЯ, БО СМІЄМО

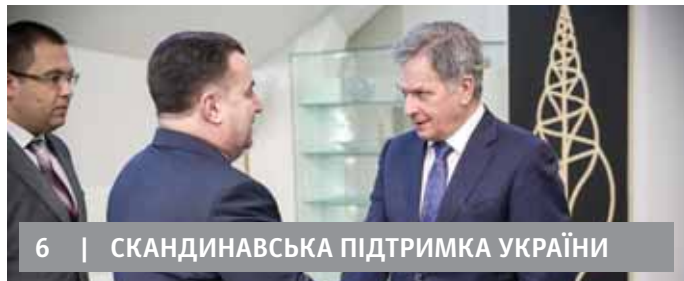
Затронодержець

58 | РАЗОМ НАС БАГАТО

Український Зелений Клин

62 | СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

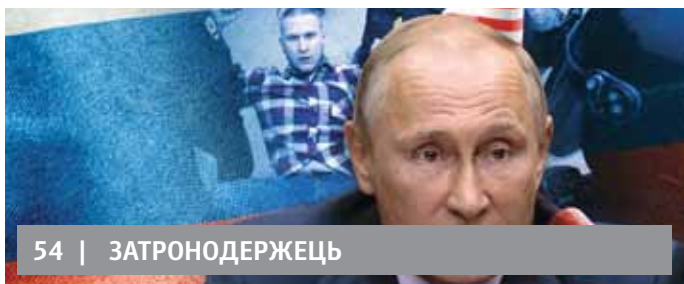
Необачний Сагайдачний

6 | СКАНДИНАВСЬКА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ

26 | СТАРШИНА СИЛИ І ВОЛІ

54 | ЗАТРОНОДЕРЖЕЦЬ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Засновник:

Міністерство оборони
України

Адреса редакції:

01015, м. Київ, вул. Московська,
45/1, корпус 33

Телефони редакції:

(044) 280-60-28, 280-60-45
mail: viysko2012@ukr.net

Електронна версія:

<http://www.viysko.com.ua/>
© «Військо України», 2014

Підписано до друку:

23.03.2018 р.
Наклад: 2500

Віддруковано:

ТОВ «Ландпрес»
Передплатний індекс: 74101
Передплату можна оформити
в усіх поштових відділеннях
зв'язку

Свідоцтво про державну реєстрацію:

КВ № 827 від 12.07.1994 р.

Головний редактор:

Валентин БУРЯЧЕНКО

Заступник головного

редактора:

Андрій МИРОНЧУК

Відповідальний секретар:

Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

Начальники відділів:

Олександр БІРЧЕНКО,
Ігор ПАРУБСЬКИЙ,
Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

Спеціальні кореспонденти:

Сергій БАСАРАБ,
Олег СУШИНСЬКИЙ,
Галина ЖОЛТІКОВА,
Олег ЯНОВСЬКИЙ-ШПАК

Кореспонденти:

Валерія СОКОЛІК,
Валерій ВОРОНЧУК,
Олександр ПАНЮКОВ,
Дарія МАРКЕВИЧ

Літературний редактор:

Олена ПОЛЯНСЬКА

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформагентств і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливе лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

ЗАХИЩАТИ СУВЕРЕНІТЕТ – ПРАВО УКРАЇНИ

Закон про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій і Луганській областях, однією з головних цілей якого є відновлення територіальної цілісності, передбачає зміну формату антитерористичної операції на операцію Об'єднаних сил, керівництво якої переходить до Збройних Сил.

16 березня Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України Петро Порошенко підписав указ, яким призначив на посаду командувача Об'єднаних сил генерал-лейтенанта Сергія Наєва.

Глава держави зазначив, що ця посада є надзвичайно відповідальною.

«У ваших руках не лише долі десятків тисяч військовослужбовців. На ваші плечі лягає від-

повідальність перед народом України за його оборону на найскладнішій ділянці», – зазначив Верховний Головнокомандувач.

Також Президент зауважив, що за час військової служби генерал-лейтенант С. Наєв пройшов шлях від командира взводу до заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України.

«Я бачив його на фронті, в АТО. Переконаний, що його рівень підготовки та досвід керівництва органами військового управління різного рівня дозволять йому якісно та відповідально здійснювати керівництво силами та засобами Збройних Сил, інших військових формувань у відсічі і стримуванні російської агресії проти України», – наголосив Петро Порошенко.

За словами Президента, одним із головних завдань нині є

НА «ШИРОКОМУ ЛАНІ» БУДУЮТЬ ПОЛЬОВИЙ ТАБІР

У 235-му Міжвидовому центрі підготовки частин та підрозділів ОК «Південь» Сухопутних військ Збройних Сил України «Широкий Лан», що на Миколаївщині, триває активне будівництво сучасного польового табору.

Його реалізацію можна вважати певним викликом як для проєктантів, так і для оборонного відомства. Адже польовий табір матиме розгалужену інфраструктуру для проживання та підготовки від 2600 до 4000 військовослужбовців. Як свідчить практика будівництва аналогічних об'єктів, строк зведення становить приблизно 2 роки. Нині об'єкти табору готові на 60%, а будівництво не зупиняється попри природно-кліматичні умови.

За словами генпідрядника, вже зведено корпуси всіх 11 казарм. У більшості з них встановлено вікна, триває внутрішнє оздоблення.

Коли дещо потеплішає, будівельники почнуть заливати стяжки та підлоги, підготовку систем каналізації й водопостачання, а також кінцеве оздоблення всіх об'єктів. Тим часом інший підрядник – компанія «РІСТ» – працює

над прокладанням доріг, комунікацій, зводить сучасні котельню й величезну їдальню, де одночасно зможуть харчуватися приблизно три тисячі осіб.

«Жодних проблем із фінансуванням та іншими моментами, які залежать від Міністерства оборони, на цьому будівництві не виникло, – зазначають у будівельній компанії «РІСТ».

зміцнення Збройних Сил до такої міри, щоби вони були не лише обороноздатні, але й спроможні звільнити окуповані території.

«Це, безумовно, право України захищати власний суверенітет, і воно має бути забезпечене достатнім військовим потенціалом», – зазначив Верховний Головнокомандувач.

Водночас глава держави наголосив, що пріоритетним і безальтернативним залишається звільнення української території політико-дипломатичним шляхом.

«Я ціную рівною мірою і життя військових, і життя цивільних. Попри постійні провокації з боку Росії та її маріонеткових злочинних утворень, ми не бачимо іншого способу досягнути миру, окрім як політико-дипломатичним шляхом, який був би підкріплений санкційним тиском та збільшенням оборонного потенціалу нашої держави», – зауважив Президент.

СПЕЦОБЛАДНАННЯ ДЛЯ САПЕРІВ

У межах Програми гуманітарного розмінування представники Збройних сил США передали Державній службі спеціального транспорту 20 комплектів металошукачів «Майнлаб» на загальну суму 1,5 млн грн. Передача відбулася в Чернігові, на базі навчального центру Державної спеціальної служби транспорту. Технічні характеристики металошукачів значно перевищують ті, з якими працюють сапери нині. Тож іноземне обладнання значно підвищить рівень оперативності реагування інженерно-саперних

підрозділів Держспецтрансслужби на мінно-вибухові ризики, якість та безпеку розмінування і, як наслідок, знизить небезпеку для громадян.

3 липня 2014 року сапери Державної спеціальної служби транспорту, яка віднедавна увійшла до складу Міністерства оборони України, знешкодили понад 6,5 тисячі вибухонебезпечних предметів, обстежили понад 700 кілометрів залізничних колій, 212 штучних споруд Донецької залізниці, 113 кілометрів автомобільних шляхів та понад 500 га місцевості.

ЛОГІСТИКА ЗА ПРИНЦИПАМИ НАТО

Експеримент щодо передачі повноважень з логістичного забезпечення від центру безпосередньо структурам органів військового управління, який заплановано на базі оперативного командування «Захід» та повітряного командування «Захід», стане одним з важливих етапів формування у Збройних Силах України системи логістичного забезпечення за принципами, прийнятими у країнах НАТО.

Цей експеримент буде проведений у квітні-липні, а за його результатами до кінця 2018 року планується внести відповідні організаційно-штатні зміни в оперативних та повітряних командуваннях, а також в інших складових Збройних Сил України. У цей же час мають розробити й

нормативно-правову базу з логістичного забезпечення відповідно до стандартів і принципів НАТО та з урахуванням досвіду АТО.

– Суть експерименту полягає в передачі управління логістичним забезпеченням на нижчій рівні. Ми маємо намір відійти від практики логістичного забезпечення, яка проводиться виключно від центру і до взводу або до солдата на

передньому краї, – розповів начальник Головного управління логістики – заступник начальника Генерального штабу ЗС України генерал-майор Іван Гаврилук.

Органи забезпечення логістики ЗС України мають набути спроможностей для виконання завдань за призначенням протягом 2018-2019 років. При цьому планується запровадити систему управління логістичним забезпеченням Збройних Сил України, яка діятиме на трьох рівнях: стратегічному, оперативному та тактичному. Ця система охоплюватиме всі аспекти логістики: від стратегічного планування необхідних ресурсів та запасів до забезпечення повсякденної діяльності та бойового застосування Збройних Сил.

ВИЗНАННЯ ЄВРОАТЛАНТИЧНИХ ПРАГНЕНЬ

Північноатлантичний альянс офіційно визнав прагнення України до набуття повноцінного членства в цій організації.

На сторінці офіційного сайту Північноатлантичного альянсу в розділі, який присвячений розширенню НАТО, повідомляється, що «на даний момент чотири країни-партнери задекларували своє

прагнення (aspirations) до членства в НАТО: Боснія і Герцеговина, Грузія, колишня югославська республіка Македонія, а також Україна».

На цій сторінці міститься пояснення про статус «країни-аспіранта» (Aspirant country), який відтепер має Україна: «Країни, які задекларували інтерес у приєднанні до Альянсу, спершу отримують запрошення долучитися до інтенсифікованого діалогу з НАТО щодо їхнього прагнення до членства та пов'язаних із цим реформ».

Як зазначив Президент Петро Порошенко, важливе, довгоочікуване та логічне рішення Брюсселю підвищити рівень амбіцій України щодо Альянсу стало визнанням реального стану наших відносин з НАТО.

— Наша наступна амбіція — План дій щодо членства для України. Саме цьому був присвячений мій лист Генеральному секретарю НАТО Єнсу Столтенбергу в лютому 2018 року, де з посиланням на статтю 10 Договору про заснування НАТО мною було офіційно зафіксовано прагнення України стати членом Альянсу, — наголосив глава держави.

ДОПОМОГА ВІД КАНАДИ

Канада виділить Управлінню ООН з обслуговування проектів \$4,65 млн на тренування військовослужбовців Збройних Сил України. Ці кошти дозволять забезпечити українську сторону необхідним обладнанням для тренувань із першої допомоги та вишколу військової поліції ЗС України.

Як відомо, у межах місії UNIFIER близько 200 канадських військових інструкторів із 2015 року проводять заняття з українськими військовослужбовцями. На початку цього року Канада тимчасово збільшила свій військовий контингент у нашій країні для проведення навчань ЗС України на рівні батальйону.

Крім цього, канадці консультують Міністерство оборони України з питань реформування та допомагають у навчанні патрульної і військової поліції.

ВІДНОВЛЕННЯ ДОНБАСУ

У межах Цільового фонду багатьох партнерів (ЦФБП) виділено перші \$2 мільйони на відновлення і розбудову миру на Донбасі. Кошти, надані урядами Канади і Швеції, будуть спрямовані на фінансування пріоритетних проектів Держпрограми «Відновлення та розбудова миру в східних регіонах України», «Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та провадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року». Вони призначені для відновлення Донбасу та розбудови миру в Україні

шляхом підвищення якості життя українських громадян, які мешкають на територіях, що потерпають від російської агресії на сході України, та підвищення спроможності приймаючих громад. Йдеться, зокрема, про забезпечення захисту прав громадян, які постраждали від конфлікту, на житло, соціальну допомогу, медичні, освітні та комунальні послуги, створення робочих місць, допомогу з інтеграцією в нові громади, а також підтримку економічної активності п'яти регіонів, де проживає найбільша кількість внутрішньо переміщених осіб.

22 МЕДАЛІ ПАРАОЛІМПІАДИ-2018

Українці на Параолімпіаді у Пхьончхані показали гарні результати. Після завершення змагань наша збірна посіла шосте місце в медальному заліку.

Це – шості зимові Параолімпійські ігри, в яких взяла участь Україна. Із часів нашої першої зимової Параолімпіади в Нагано

1998 року українська збірна здобула 112 медалей, 27 з яких – золоті. Найбільш успішною для наших спортсменів стала зимова Параолімпіада-2006 у Турині, де Україна посіла третє місце в загальному медальному заліку, здобувши 7 золотих медалей, 7 срібних і 9 бронзових.

Цього року українську збірну представили 23 спортсмени, які безпосередньо брали участь у змаганнях.

Вже в перший день змагань «золото» для України здобув Віталій Лук'яненко. Йому не було рівних у спринті на 7,5 кілометра (з вадами зору) – Віталій не припустився жодного промаху та фінішував першим. У цілому в перший день Параолімпіади наші спортсмени здобули одну золоту, одну срібну та три бронзових медалі.

А в останній день змагань українська команда здобула заключне, сьоме, «золото». Тріумфальною для наших спортсменів стала змішана естафета в лижних перегонах 4x2,5 км. «Золотий» склад команди: Юлія Батенкова-Бауман, Оксана Шишкова, Людмила Ляшенко та Юрій Уткін.

Загалом у скарбничці України за підсумком усіх змагань 22 медалі: 7 золотих, 7 срібних і 8 бронзових.

ПЕНСІЙНА ФОРМУЛА ДЛЯ УЧАСНИКІВ АТО

«У новому законопроекті про пенсії військовослужбовцям, робота над яким наразі триває, повинна бути чітко виписана норма про те, що для тих військовослужбовців, які брали участь в АТО, має бути вдосконалена формула розрахунку пенсій. Адже не лише рівень грошового забезпечення в них має бути вищим, ніж у тих військових, які перебувають у тилу, а й рівень пенсійного забезпечення», – заявив віце-прем'єр-міністр України Павло Розенко.

За його словами, це робиться для того, щоб осучаснення пенсій не залежало від політичної ситуації чи складу уряду.

«Тому ми ввели в законодавство норму щодо постійного осучаснення пенсій, і трудові пенсії тепер будуть перераховуватися

автоматично. Це саме ми хочемо зробити і для військових. Щоб це не було якесь окреме одноразове рішення уряду, а щоб ця норма була зафіксована в законі. І я сподіваюся, що Верховна Рада ухвалить такий закон вже найближчим часом», – сказав П. Розенко.

Незважаючи на те, що зміни до законодавства про пенсійне забезпечення військовослужбовців Верховна Рада України поки що не ухвалила, уряд здійснить перерахунок пенсій військовим з 1 січня 2018 року.

«Всі пенсії військовим пенсіонерам будуть перераховані «заднім числом» – з 1 січня 2018 року. Нині процес перерахунку триває, і наприкінці березня стартують перші виплати. Упродовж березня-квітня всі військові

пенсіонери отримають вже підвищені пенсії», – зазначив Павло Розенко.

СКАНДИНАВСЬКА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ

Фінляндія однією з перших країн визнала 1918 року незалежність України і відкрила своє дипломатичне представництво в Києві. Через сімдесят чотири роки – 26 лютого 1992-го дипломатичні відносини між державами були поновлені. Нині ця скандинавська країна продовжує курс на послідовну та конструктивну підтримку України на міжнародних майданчиках та готова допомагати у відновленні її територіальної цілісності

Наприкінці лютого Міністр оборони України генерал армії України Степан Полторак вперше відвідав з офіційним візитом Республіку Фінляндія. Під час цієї поїздки відбулося кілька важливих та перспективних з огляду на національну безпеку України зустрічей з першими особами цієї скандинавської держави.

Насамперед на увагу заслуговує обговорення можливості залучення Сил оборони Фінляндії до миротворчої Місії ООН на сході України, якщо буде ухвалено відповідне рішення про формування та застосування такого контингенту.

Саме про це і йшлося під час

зустрічі Міністра оборони України генерала армії України Степана Полторака з главою оборонного відомства Фінляндії Юссі Ніїністьо.

За словами очільника вітчизняного оборонного відомства, з цього питання Україна має власні принципові позиції. Передусім, така місія повинна працювати відповідно до чинних правил і норм міжнародного права на всій окупованій території, а не тільки на лінії зіткнення сторін. Також Україна наполягає на тому, що з окупованої території обов'язково треба вивести всі незаконні збройні формування та регулярні війська Російської Федерації.

«Неконтрольована нами ділянка українсько-російського кордону повинна перейти під контроль миротворчої місії ООН, як і райони відведення важкого озброєння і техніки. Ми категорично проти участі в цій місії представників Російської Федерації, бо не може агресор і миротворець поєднуватися в одній особі», — зазначив Міністр оборони України.

Його колега Юссі Ніїністьо також дотримується думки, що конфлікт в Україні — це найбільша проблема в Європі, і погоджується з тим, що нині нашим державам, як ніколи, необхідна єдність у питаннях безпеки.

Своєю чергою українська сто-

рона відзначила конструктивну та принципову позицію Республіки Фінляндія стосовно запровадження та подовження санкцій щодо Російської Федерації після початку її агресії проти України та збереження територіальної цілісності нашої держави.

– Український народ цінує послідовні кроки Республіки Фінляндія в інституціях ЄС щодо посилення санкційного тиску на Росію, а також сприяння в реалізації курсу України на європейську інтеграцію, – сказав Степан Полторак.

«Ми усвідомлюємо необхідність збереження санкцій стосовно країни-агресора – Російської

Федерації. Впевнений, що ініціатива щодо подолання кризи на сході України шляхом залучення Місії ООН є можливим шляхом, але необхідно забезпечити максимальну ефективність дії місії», – наголосив міністр оборони Республіки Фінляндія.

За оцінкою пана Ніїністо, до складу миротворчого контингенту має входити понад 10 тисяч військових. Скільки Фінляндія зможе направити своїх представників до неї, говорити поки що зарано. Глава фінського оборонного відомства впевнений, що до формування цього контингенту, окрім Фінляндії, могли би долучитися такі країни, як Швеція, Швейцарія,

Австрія та Ірландія, які мають відповідний авторитет та імідж у світі.

Така думка перегукується з ідеєю колишнього Генерального секретаря НАТО Андерса Фог Расмуссена, який вважає, що на Донбасі не повинно бути ані російських, ані солдатів Альянсу. Екс-генсек висловив пропозицію, що контингент повинен мати достатню чисельність – до 20 тисяч осіб, з яких 4-5 тисяч – на кордоні Росії з Україною, аби запобігти потенційному вторгненню. Миротворці мають представляти країни, що не входять до НАТО, але яким довіряють як в Альянсі, так і в Україні та РФ. Наприклад,

З Президентом Республіки Фінляндія Саулі Нійністьо

може йтися про вже згадані Швецію, Фінляндію, Австрію, або Казахстан, Білорусь чи Монголію, а також про країни Латинської Америки.

До речі, те, що Фінляндія жадає ширшої участі ЄС у миротворчій місії на Донбасі, червоною ниткою проходило крізь порядок денний офіційного візиту української делегації.

Також сторони торкнулися питань продовження воєнно-політичного діалогу та поглиблення двостороннього співробітництва між оборонними відомствами країн.

«Україна зробила значний внесок у подолання глобальних та регіональних викликів, наша держава — надійний союзник західного світу і фактичний учасник трансатлантичної спільноти. Міністерство оборони України рішуче налаштоване на поглиблення співпраці з оборонним відомством Республіки Фінляндія та переведення її в практичну площину», — наголосив очільник вітчизняного оборонного відомства.

Зокрема глави оборонних відомств Республіки Фінляндія та України обговорили можливість обміну досвідом з питань органі-

Для подолання кризи та врегулювання ситуації на сході України потрібна підтримка наших стратегічних партнерів з різних європейських країн та консолідація зусиль світового співтовариства

зації територіальної оборони, проведення мобілізаційних заходів. Окрім цього, сторони також обмінялися думками щодо продовження співпраці у сфері військової освіти та науки, у військово-медичній сфері, започаткування співробітництва у сфері кібернетичної безпеки.

Прагнення мирно врегулювати конфлікт

Під час офіційної зустрічі з Президентом Республіки Фінляндія Саулі Нійністьо Міністр оборони України генерал армії України Степан Полторак висловив погляди української сторони на врегулювання кризи та позицію щодо організації діяльності миротворців на сході держави.

«Ми уважно спостерігаємо за всіма подіями, які відбуваються в Україні, та з великим співчуттям ставимося до того, що збройний конфлікт на сході України продовжується і страждають люди, — зазначив під час зустрічі з Міністром оборони України Степаном Полторак Президент Республіки Фінляндія Саулі Нійністьо.

Також можливість залучення миротворчої місії та забезпечення

ефективності її роботи обговорювалася і з головою комітету з питань оборони парламенту Республіки Фінляндія Ілєю Канервою.

Як зазначив генерал армії України Степан Полторак, для подолання кризи та врегулювання ситуації необхідно скоординувати зусилля та об'єднатися для досягнення миру. А для цього Україні потрібна підтримка наших стратегічних партнерів з різних європейських країн.

«Консолідація зусиль світового співтовариства надасть цій Місії ООН усі можливості для того, щоб створити умови для вирішення проблеми окупації частини української території, – наголосив очільник вітчизняного оборонного відомства представникам засобів масової інформації під час брифінгу.

Міністр оборони України зауважив, що наша країна розраховує на ефективну роботу майбутньої Місії ООН у питаннях, пов'язаних із припиненням вогню

З міністром оборони Республіки Фінляндія Юссі Ніністью

З начальником міжнародного Центру Сил оборони Фінляндії Юкка-Пекка Шродерусом

на Донбасі. І пропозиція Президента України Петра Порошенка щодо введення такого контингенту якраз свідчить, що Україна прагне мирно врегулювати цей конфлікт.

Як зазначає Чарлі Салоніус-Пастернак, старший науковий співробітник Фінського інституту міжнародних відносин, у Фінляндії є гарний досвід участі в операціях з урегулювання криз під егідою НАТО. Саме це, мабуть, є найбільш помітним аспектом відносин з Альянсом з 1994 року, коли Фінляндія приєдналася до програми «Партнерство заради миру». З того часу країна неодноразово підтверджувала, що здатна дотримувати власні обіцянки, і під час операцій із врегулювання криз, і під час навчань, а НАТО, зі свого боку, залучало Фінляндію до багатьох видів власної діяльності, до яких раніше допускалися лише члени Альянсу.

Із 1995 року фінський батальйон брав участь у операціях НАТО на Балканах – спершу в IFOR

(багатонаціональна миротворча сила у Боснії і Герцеговині), а пізніше (з 1996 року) – у SFOR (сили НАТО з підтримки миру в Боснії і Герцеговині). Фінляндія приєдналася до операції ISAF у Афганістані в січні 2002 року, і з того часу в розпорядженні НАТО постійно перебували до 200 фінських солдатів, а внесок країни у місію «Рішуча підтримка» становить близько 80 військових.

За словами Салоніуса-Пастернака, 1,5% оборонного бюджету витрачається на участь у міжнародних миротворчих або антикризових операціях. І хоча пріори-

Різностороння політична та економічна співпраця, а також культурно-гуманітарне співробітництво України та Фінляндії мають значні досягнення, до того ж наші країни об'єднує міжуніверситетське партнерство. Наприклад, з вересня 2008 року в Алексантері Інституті при Гельсінському університеті запроваджено програму «Українські студії». Ця ініціатива спрямована на поширення знань про Україну серед студентів та дослідників вищих навчальних закладів Фінляндії, а також на вивчення фінськими та іноземними студентами української мови, літератури, історії та культури.

тетом для Фінляндії залишається національно-територіальна оборона, однак разом із тим країна відряджає на різні міжнародні операції близько 500 солдатів.

І досвід участі в цих операціях дозволяє стверджувати, що професіоналізм і боєздатність фінських військових на дуже високому рівні.

Перевага – національній обороні

Під час візиту до Республіки Фінляндія Міністр оборони України генерал армії України Степан Полторак відвідав міжнародний Центр Сил оборони Фінляндії Національного університету оборони країни.

Начальник центру Юкка-Пекка Шродерус ознайомив українську делегацію з процесом навчання слухачів.

«Ми відповідаємо за підготовку та перевірку готовності підрозділів, які беруть участь у миротворчих місіях. У центрі навчаються як військові, так і цивільні особи, задіяні в миротворчих місіях. У навчанні залучено понад 150 найкращих фахівців – це досвідчені офіцери, які мають найвищий рівень підготовки. Навчання відбувається у 28 сфе-

рах, 10 із них – врегулювання кризових ситуацій, – розповів начальник установи Юкка-Пекка Шродерус.

За його словами, на базі центру також працюють курси для тренерів тих досвідчених офіцерів, які в майбутньому проводитимуть дистанційне навчання. Тож центр підтримує тісні контакти із ООН, Африканським Союзом, ЄС та НАТО та на постійній основі готує та направляє до різних країн світу мобільні навчальні групи.

Як відомо, Фінляндія надає перевагу національній обороні, спираючись на загальний військовий обов'язок і значний резерв. Щорічно понад 20 тисяч чоловіків і до 500 добровольців-жінок проходять навчання у Силах оборони Фінляндії. У разі необхідності фінська армія може мобілізувати близько 230 тисяч солдатів. Тож, на думку старшого наукового співробітника Фінського інституту міжнародних відносин Чарлі Салоніуса-Пастернака, саме стосунки з НАТО можуть бути дуже корисними для довгострокового розвитку міцних національних збройних сил, але власна армія має бути сильною навіть у разі членства в НАТО.

Як зазначають експерти, Фінляндія рішуче підтримує і продовжить

підтримувати Україну на міжнародному рівні в питаннях подовження санкцій проти РФ та євроінтеграції нашої країни. Про це, наприклад, свідчить той факт, що Фінляндія однією із перших ратифікувала Угоду про асоціацію України з ЄС, причому цей документ був підтриманий одностайно. Ця скандинавська країна продовжує надавати суттєву допомогу – тільки за три роки російської агресії на Донбасі Україна отримала гуманітарну допомогу на загальну суму майже 30 мільйонів євро.

Щорічно понад 20 тисяч чоловіків і до 500 добровольців-жінок проходять навчання в Силах оборони Фінляндії

А обговорення можливості залучення до стабілізації обстановки на сході України миротворчої Місії ООН та ймовірності участі в ній скандинавських військовослужбовців знайшло своє про-

довження під час візиту Міністра оборони Швеції Петера Хультквіста до Києва, який відбувся через лічені дні після повернення очільника вітчизняного оборонного відомства генерала армії України Степана Полторака з Фінляндії.

Сторони обмінялися думками щодо більш активного залучення Швеції, також і як непостійного члена Ради безпеки ООН, до просування питання щодо розгортання миротворчої місії ООН на окупованих територіях Донецької та Луганської областей, включаючи тимчасово неконтрольовану ділянку кордону між Україною та Росією.

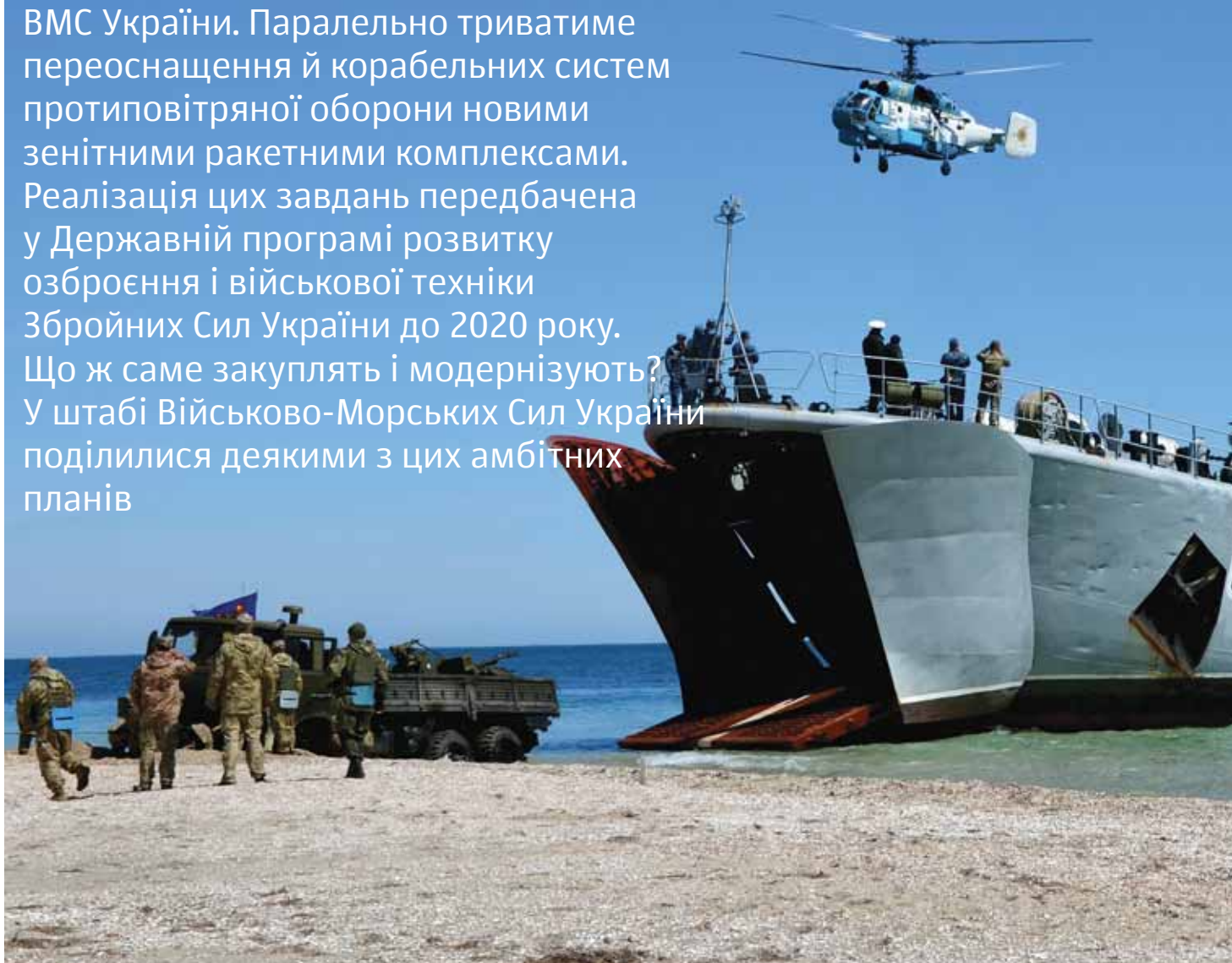
«Ми розглянули питання щодо можливостей розгортання миротворчої місії та можливості збройних сил Швеції взяти в ній участь. Я б хотів сказати, що по всіх питаннях ми домовилися, і наше рішення абсолютно конструктивне», – зазначив Міністр оборони України генерал армії України Степан Полторак.

Євгеній СИДОРОВ

МОРСЬКА АВІАЦІЯ:

Шляхом поповнення новими зразками техніки, проведення ремонту й модернізації наявного парку літаків та вертольотів значно зростуть бойові можливості морської авіації ВМС України. Паралельно триватиме переоснащення й корабельних систем протиповітряної оборони новими зенітними ракетними комплексами. Реалізація цих завдань передбачена у Державній програмі розвитку озброєння і військової техніки Збройних Сил України до 2020 року. Що ж саме закуплять і модернізують? У штабі Військово-Морських Сил України поділилися деякими з цих амбітних планів

ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ

За словами тимчасового виконувача обов'язків заступника командувача ВМС ЗС України з морської авіації та ППО полковника Віктора Гнасевича, по-перше, застарілі літаки Бе-12 замінять нові морські патрульні літаки виробництва ДП «Антонов». Це буде універсальна платформа, яка створюється на базі Ан-148. Літак обладнають ударним ракетним озброєнням далекої дії, радіотехнічною апаратурою з радіогідроакустичними буями, протичовновим озброєнням, він нестиме торпеди і глибинні бомби. Новий літак належить до класу літаків далекої авіації (дальність польоту

до 7000 км). Перебуватиме в повітрі до 8 годин завдяки економічним двигунам. Його можливості дозволятимуть якісно вести повітряну розвідку і спостереження за надводними силами противника навіть у віддалених морських операційних зонах.

Крім того, літак вестиме протичовновий дозор, а це пошук, виявлення та супроводження підводних човнів. У разі потреби він зможе завдати ракетного удару

по субмарині, яка перебуватиме на глибині. Також бойові можливості літака дозволятимуть вражати кораблі противника на значній відстані, не заходячи в зону дії ворожих корабельних або континентальних засобів ППО. До 2020 року ДП «Антонов» передасть флоту перший зразок цього літака. Загалом морську авіацію підсилять чотири такі літаки.

По-друге, завдяки ритмічному фінансуванню у короткі терміни вдалося відновити технічну готовність протичовнового вертольота-амфібії Мі-14ПЧ та пошуково-рятувальних вертольотів Мі-14ПР. Після анексії Криму

Літаки Бе-12 замінять нові морські патрульні літаки виробництва ДП «Антонов». Це буде універсальна платформа, яка створюється на базі Ан-148

ДП «Конотопський авіаремонтний завод «Авіакон» налагодив ремонт, модернізацію та обслуговування вертольотів типу Мі-14. А відтак для цих повітряних машин та їхніх агрегатів встановлено міжремонтний ресурс у 1000 годин.

Практично на завершальній стадії процедура отримання на озброєння вертольота Ка-226,

який нині перебуває на Львівському авіаремонтному заводі. За словами полковника Віктора Гнасеви́ча, гвинтокрил виконуватиме різноманітні завдання, вестиме розвідку повітряної і надводної обстановки, здійснюватиме порятунок особового складу в районі бойових дій та залучатиметься до пошуково-рятувальних операцій на морі. Цей вертоліт можна буде

використовувати і, як «швидку допомогу» для оперативної евакуації пораненого й надання належної медичної допомоги тощо.

Третій напрямок – ВМС плідно співпрацюють із підприємствами «Укроборонпрому» щодо переоснащення наявних корабельних систем ППО новими зенітними ракетними комплексами. Зокрема на фрегаті «Гетьман Сагайдачний» планується замінити нинішні «Оси» на більш сучасні для знищення повітряних цілей. Це буде новий універсальний ЗРК контейнерного типу, ракети якого матимуть значно більшу дальність ураження і висоту застосування. Його поставлять і на багатоцільовий корабель класу корвет «Володимир Великий». До речі, нещодавно Кабінет Міністрів України відновив фінансування програми будівництва чотирьох кораблів проекту 58250. Вартість будівництва корветів становитиме майже 32 млрд гривень. Цією програмою передбачено, що поточного року на перший корвет «Володимир Великий» витратять понад 1,4 млрд гривень. Передати його ВМС суднобудівники мають 2022 року. Другий корабель серії заплановано передати українським ВМС 2024-го, а третій і четвертий корвети будуть готові у 2026 і 2028 роках. Сьогодні готовність «Володимира Великого» оцінюється в 17%, причому корпус – на 80%. Програма передбачає закупівлю корабельного боєзапасу, також і протикорабельних ракет. На це витратять понад 3,5 млрд гривень.

Корвет «Володимир Великий» оснащать і літальним апаратом оперативно-стратегічного рівня. Безпілотник буде забезпечувати корегування вогню крилатих ракет.

Після передислокації і виведення техніки з Криму морські авіатори прибули на аеродром Кульбакине, що в Миколаївській області, де не було умов для

їхнього належного функціонування. За цей час з нуля збудовано дві адміністративні будівлі для льотного складу і інженерно-авіаційної служби. На ці потреби витрачено понад 2 млн грн. Завершується будівництво парку автомобільної техніки. До кінця року буде і свій стаціонарний ангар зі спеціальним устаткуванням для проведення ремонту та комплекс сховищ для технічного обслуговування авіаційної техніки й збереження авіаційно-технічного майна.

Як зазначає полковник Віктор Гнасевиц, щорічно наліт морської авіації збільшується. При чому тепер підготовка льотного складу здійснюється з наголосом на якість польотів, а не на кількість проведених у повітрі годин.

– Екіпажі повинні вміти виконувати завдання різної складності за будь-яких метеорологічних умов, вдень та вночі. Зважаючи на те, що противник може застосувати проти України свої сили

На фрегаті «Гетьман Сагайдачний» планується замінити нинішні «Оси» на більш сучасний новий універсальний ЗРК контейнерного типу, ракети якого матимуть значно більшу дальність ураження і висоту застосування

і засоби з морського напрямку, підготовка льотних екіпажів здійснюється у посиленому режимі. Льотчики на постійній основі ведуть повітряну розвідку, спостерігають за надводною обстановкою визначених районів Чорного моря, здійснюють польоти у ключовій морській (економічній) зоні України, – зауважив тимчасовий виконувач обов'язків за-

ступника командувача ВМС ЗС України. Не оминають і захоплені росіянами бурові установки «Чорномонафтогазу», де фіксують дані про незаконну промислову діяльність Росії в районах Голіцинського і Одеського газових родовищ.

Звісно, такі дії українських морських льотчиків дуже дратують росіян. 1 лютого 2017 року під час здійснення тренувального польоту в районі Одеського газового родовища російські спецпризначенці з бурових вишок навіть обстріляли транспортник ВМС ЗС України. Але це тимчасові вибрики окупанта.

Рано чи пізно він піде з Криму. І за свої агресивні вчинки неодмінно відповідатиме. А щоб це сталося швидше, сьогодні Україні потрібно нарощувати м'язи, зростати економічно, а Військово-Морським Силам – підвищувати боєздатність.

Віталій ПАНЧИШИН

Фото автора

УНІВЕРСАЛЬНИЙ «АГЕНТ»

«Фіналістом у категорії «Медична та військова техніка» визнано команду UKR GUN Projects!», – виголосив ведучий у залі, де відбувався завершальний етап конкурсу інженерних проектів України Vernadsky Challenge-2017. У ці секунди команда ледь стримувала емоції, а «Агенту», керівникові та головному ідеологові проекту, поволі доходило до свідомості: «Ми в десятці найкращих»!

– Уніформа «Ласка-М» з інтегрованими турнікетами «Удав» – розробка, яка за лічені секунди спинить критичну кровотечу. Тактичний джгут-турнікет діє за унікальним принципом завдяки своєму механізмові, в якого немає аналогів. І це далеко не всі переваги нашого виробу, що став результатом поєднання бойового досвіду і сучасних технологій, – розповів Роман Міщенко, який отримав на сході України позивний «Агент».

Буває так, що виникають проблеми, та варто подивитися на них під іншим ракурсом, і вони можуть стати потрібною рушійною силою. Цю істину чоловік збагнув ще старшим лейтенантом, коли панували часи «оптимізації» та «покращення» армії на початку 2000-х років. Випускник Харківського університету Повітряних Сил мріяв про небо, думав, що служитиме в елітних військах. А там – інша реальність: застаріла апаратура, порізані літаки і постійне зникнення плюсів перебування у війську. Його допитливий розум та бажання змін часто не сприймалися в тих армійських колективах, які жили за старими радянськими стереотипами.

Саме в ті важкі часи він вирішує самотужки вивчати 3D графіку. Курсів та відео уроків в Інтернеті із комп'ютерного моделювання тоді не було. Тож доводилося шукати літературу, переважно це були

англомовні статті та інструкції. Після закінчення обов'язкового контракту залишився у Вінниці, де й розпочав навчання в ІТ-академії. Місто стало таким же рідним, як і колись Харків.

Події на столичному майдані Незалежності та війна на Донбасі не лише змінили ставлення Романа до багатьох речей, а й повернули його до військової справи. Після анексії російськими військами українського Криму йому вдалося пройти вишкіл із тактико-спеціа-

льної підготовки в навчальному центрі підготовки тілоохоронців. А вже в Донецькій області став до бою разом із відчайдушними сміливцями: снайперами, спецпризначенцями, парамедиками, які були одними з кращих, одними із перших на цій війні.

– Це був кістяк, потенціал нашого підрозділу був надзвичайно великим, – переконаний наш герой.

Підрозділ «Агента» влітку 2014-го зайняв та утримував Чорнухине,

що неподалік Дебальцевого. Тижні та місяці – без перепочинку, інколи – без зв'язку.

Як каже чоловік, «із бронезилення часто капав адреналін», а напруга була така, що витримати пересічній людині неможливо:

– Нас було 60 чоловіків, чатували доба в добу, адже потрібно було і утримувати периметр і виходити в рейди. Сказати, що було важко, – нічого не сказати. Щоразу йдеш на завдання і не знаєш, чи повернешся.

«Перевдягнути» зброю кожен боєць зможе просто в полі, для цього не потрібні особливі знання чи спеціальне обладнання

Саме тоді «Агент» почав вивчати цю війну, розуміти її принципи, спостерігати важливі деталі. Саме там – у зонах підвищеного ризику – з'являється чуття хижаків, і лише інтуїція здатна виривати з лещат смерті.

– В університеті була школа сержантів, де основні години навчання надавалися кафедрі тактики. Саме там відпрацьовували реальні сценарії бою, дій розвідки та вникали в ази військової топографії. Здавалося, така собі «Джура»: почитали карту, поповзли в кущі, щось виконали...

Але ці знання виявилися найціннішими на Донбасі. Бо тактика сучасного бою – це нерозривний комплекс фізичної, тактичної та психологічної підготовки.

А ще Роман зазначає, що робота спецпідрозділів доволі важка і вимагає уваги до дрібниць. Один неправильний рух, хибний звук чи секундна неувважність можуть коштувати життя. Саме їм потрібні специфічне спорядження та відповідна зброя. Їхні дії непомітні та швидкі, й ніщо не має заважати. Екіпірування повинне бути продуманим до міліметра, а додаткові «новинки» не відволікати. Тож, повернувшись з Донбасу, талановитий «Агент» продовжив участь у

На відміну від класичної моделі, ми створювали схему компоновання зброї «булпап».

Пістолетне руків'я розміщується перед магазином, зменшується довжина зброї за тієї ж довжини ствола

війні, але вже як тактичний інструктор-волонтер, на інженерному фронті. Відтепер його розробками стала зброя. Бойовий досвід у поєднанні із сучасними технологіями допомогли створити комплекти модернізації для автомата Калашникова та самозарядного карабіна Симонова. Працювали над сучасною зброєю, без змін залишалися тільки основні частини, які дозволені нашим законодавством:

– У розробках врахована робота стрільця під час стресу. І саме на його інтуїтивні рухи розрахована

Роман каже: розробляли не лише за формулою «зручно – не зручно», а й вдосконалювали саму технологію пошиття. Довели її до ідеалу: кожна деталь продумана з урахуванням бойового використання. Кожен комплект шийють під індивідуальні розміри, закупають високоякісну фурнітуру і тканину, що виготовлена спеціально для військового призначення і дає фору багатьом аналогам: стійка до вогню (спалахування), довго не намокає, швидко сохне, вітрозахисна, але «дихає»

нова ергономіка. Оснащення зброї додатковими пристроями – вимога часу, і ми врахували філософію модульності. Миттєво вибігти із машини чи зачистити будівлю буде значно простіше з удосконаленим варіантом. Приміром, якщо взяти АКСУ, то після кількох використаних магазинів ствол починає розігріватися, влучність стрільби зменшується. У нашому модернізованому варіанті відповідні характеристики зброї покращуються. Зростає кучність завдяки зручності утримання. Швидко дійти до такого зброярського витвору допомагають команді сучасні технології. Зовсім невитратно можна отримати модель прототипу та вдосконалити її в 3D програмі, потім віддрукувати на 3D принтері. Після перших

досліджень – виливаються композити для отримання готового прототипу. На перших етапах – це ручна робота, яка в майбутньому буде автоматизована, така собі західна філософія економного стартапу. Та найважливіше для UKR GUN Projects – зворотний зв'язок з користувачами. Головні їхні лабораторії – це полігони та поле бою. І лише там народжуються ідеї, розвиваються думки щодо покращення тієї чи іншої моделі, співпраця з фахівцями. І незалежно від того, що тестують: зброю, форму чи кровоспинні турнікети, головне – це зручність та надійність для солдата в бою.

Розробки зброї стали початком. Далі друг Романа, який мешкає у Вінниці, запропонував йому допо-

могти з консультацією: місцевим дівчатам-волонтерам, які плели засоби маскування для армійських підрозділів, благодійник передав 50-метровий відріз тканини «афганка», різати її не піднімалася рука, адже можна щось пошити! Роман узявся і за цю справу. Так створився перший кістяк команди UKR GUN Projects, до якої вже входили технологи та модельєри, які потім стали частиною його дружнього колективу і розробили свій вдосконалений варіант військової форми. Після чого їх нарекли «ательє для спецпризначення».

– Ми завжди орієнтуємося на потреби людей, постійно вдосконалюємо свої зразки. Секрет успіху наших розробок у зворотному зв'язку: ми знаємо, куди надходить наша продукція, як покаже себе в бою, на марші, чи захистить під час поранення тощо. Адже часто-густо виробники не знають, що відбувається в полі, а ті, для кого вони шийють, нерідко обурюються: навіщо так зробили?! Наприклад, мене постійно дратували липучки на одязі, які виробники запозичили на заході. Липучка – ворог розвідників! В мене був випадок, коли під час штурму порвався рюкзак і з нього висипалися набойі. Там, де мала б бути повна тиша – шум від патронів, що падають. Тому такі випадки стали реактором ідей зі

створення якісних і доцільних виробів для військових, – розповідає «Агент».

Чимало схвальних відгуків команда UKR GUN Projects отримала за останні два роки. Понад 100 високоякісних комплектів «воюють» на сході України і не мають нарікань. Бійці лише вдячні за такі обновки. Проте питання розробок досі відкрите. Адже отримати ліцензію, пройти всі випробування та передати необхідне в зону ведення бойових дій – дороге задоволення.

– Все це коштує дорого. До нас зверталися китайці, хотіли відкрити виробництво деяких розробок у себе, ми відмовилися, потрібно розвивати свій український ринок праці та власне виробництво. Комплектом модернізації для СКЗ зацікавилися американці, і якщо в нас буде співпраця, то будуть кошти на розвиток усіх наших проектів, ми зможемо ефективніше допомагати захисникам.

Та, незважаючи на відсутність фінансування, команда з восьми людей робить неймовірне. Кожен з них – фахівець своєї справи, а разом вони – потужний організм, здатний долати перепони й досягати успіху. За один з виробів – тактичний турнікет «Удав» – минулого року отримали винагороду. Учасників конкурсу було понад дві сотні. Члени журі кілька місяців обирали конкурентні стартапи. Попри шалену конкуренцію, UKR GUN Projects увійшли до десятки найкращих. Напевне тому, що їхній виріб продиктований часом. Ще на першому тренінгу з тактичної медицини, до війни, Роману спало на думку: «А чому б не поєднати джгут-турнікет із формою та взагалі зробити щось зручніше, за САТ»? Зупинка критичної кровотечі під час поранення досить актуальна. Якісні засоби – кровоспинні турнікети зазвичай дорого коштують, а дуже багато аналогів мають низьку якість, що може призвести до летальних випадків. Деякі західні вироби не підходять для

Наш український джгут відповідає всім сучасним вимогам. Він не ламається, адже має металеву фурнітуру, не рветься, бо зроблений із 40 мм суперміцної стрічки, яка витримує навантаження у 2 тонни, а головне – його вміть може накласти собі боєць без сторонньої допомоги. Його конструкція така, що ні за яких обставин він не послабиться, тож життя пораненого під стовідсотковим контролем

наших кліматичних умов. Роману та його команді хотілося зробити виріб, який би був надійний та швидко накладався, але без перелічених вище недоліків. Вони посунули на другий план попередні проекти та спрямували всі сили на створення джгута, який можна було б поєднати з формою «Ласка-М». Назвали його «Удав».

– Ідея, щоб турнікети були відразу інтегровані в форму, на мій погляд, дуже актуальна, бо під час бою важлива кожна секунда. Якщо поранений сам собі вміть спиняє кровотечу, це позначається не тільки на його стані – не втрачається й бойова спроможність групи. Схожа практика була в армії США, проте недолік їхньої розробки – пласти-

кова фурнітура, за допомогою якої перетиснути кінцівку можна лише частково, отже, неможливо повністю зупинити кровотечу.

– Ми створили, за лексикою патентів, «робочу корисну модель від американської», враховуючи сучасні протоколи тактичної медицини.

Дані розробки – це життєва необхідність. Як каже Роман: «Команда отримує заробітну плату не в грошовому еквіваленті, а в кількості врятованих життів». А потім додає:

– Я заспокоюсь тільки тоді, коли бійці вільно користуватимуться нашими розробками в районі бойових дій, а в критичній ситуації один одному кричатимуть: «Друже, кинь мені «Удава»!

Галина ЖОЛТІКОВА

ОТРИМАЙ СОЦІАЛЬНУ КАРТКУ УЧАСНИКА АТО

Реєструйся на сайті

UKRAZOM.ORG

Безкоштовна гаряча лінія

0 800 50 75 75 *

*дзвінки безкоштовні зі стаціонарних та мобільних телефонів

- юридичні консультації
 - медична допомога
 - психологічна підтримка
 - знижки у всеукраїнських торгових мережах
 - освітні та оздоровчі програми
- для учасників АТО та їхніх родин

«ВІЛЬНЮС»

Коли почалися перші розстріли Небесної Сотні, біль пронизав його серце...

– Не можу більше терпіти! Бандити перейшли межу! Я до своїх... – коротко кинув дружині, грюкнувши дверима. Узявши чотири шини зі старенької «дев'ятки», Володимир Литвак мерщій подався туди, де вирішувалося майбутнє країни.

Позивний «Вільнюс» він отримав за співзвучність прізвища з назвою країни. Та це станеться пізніше, а в той час чоловік удень заробляв гроші, щоб годувати сім'ю, а коли вечоріло, поспішав на Майдан. Приносив їжу, зводив барикади, ночував на морозі і як свідомий українець вимагав від злочинної влади змін на краще. А з президентом-утікачем у нього були свої рахунки...

ТРИНАДЦЯТОГО БАТАЛЬЙОНУ

До початку бойових дій на сході України Володимир здобув три вищі освіти. Був директором супермаркету. Потім мав власний будівельний бізнес та заробляв непогані гроші, поки доля не звела його з Януковичем. Так сталося, що в президентських апартаментах у Межигір'ї Володимир з підлеглими побудували банний комплекс та замінили практично всю покрівлю на будинках резиденції. Однак «перший» Володимира «кинув», не розрахувавшись.

— Він мені винен майже мільйон! — стискає кулаки Литвак. — Я його відтоді зненавидів. Янукович у мене вкрав усе. Я виплатив зарплату робітникам із власних грошей, закрив бізнес, а за деякий час почалася Революція Гідності, а згодом і війна.

З початком російської анексії Криму Україна оголосила мобілізацію. Володимир тричі приходив до військкомату та просився в добровольці. Однак у першу хвилю не потрапив.

— Ви — офіцер. лейтенант. Військова кафедра за плечима. Такі нам потрібні, але дещо пізніше. Готуйтеся і чекайте літа, — заспокоїли чоловіка «обліковці».

І вже на початку червня Володимиру зателефонували. З ним говорив особисто військовий комісар, який попросив з'явитися до військкомату. А вже там, дивлячись майбутнім захисникам просто в очі, військомом коротко наказав: «Збирайте речі, завтра — відправка!»

Два місяці знадобилося Володимирові та десятком офіцерам запасу, аби пройти підготовчий польовий вишкіл в Яворові. Литвак був одним із перших мобілізованих військовослужбовців, які опанували протитанковий ракетний комплекс «Штурм». Відзначаючи блискавичні успіхи своїх підлеглих за досить короткий час навчання, наставники схвально підсумували: «Штурмом взяли «Штурм».

У вересні лейтенант Литвак став командиром взводу 13-го окремого мотопіхотного батальйону з Чернігівщини. Саме тоді побратими дали йому позивний «Вільнюс».

«Скорпіон» жалить боляче

11 січня 2015 року «тринадцятий» у повному складі тримав оборону під Луганським, Калинівкою та Вуглегірськом, що на Дебальцівському плацдармі. У тому районі хлопці вели запеклі бої з ворогом. По них цілодобово гатила російська артилерія. Обстановка щохвилини змінювалася. У навколишні села прибували російські підрозділи й

угруповання кади́ровських найманців, які зосереджували техніку на панівних висотах та обстрілювали позиції українців.

Одного разу розвідники повідомили Литваку, що під Калинівкою зафіксували вороже «лігво» з десятима бронемашинами. Уважно вивчивши місце, офіцер попросив у комбата артилерійської підтримки, а сам почав коригувати вогонь українських гармашів...

— Був світанок 5 лютого. Поки противник ще спав, ми вже діяли. Я добре визначив координати і передав хлопцям, які вже чекали наготові. Зі 122-міліметрових гаубиць Д-30 артилеристи здійснили кілька залпів — і вороже «залізо» вкрив густий чорний дим, — згадує офіцер. — Того дня ми знищили 4 бойові машини піхоти і кілька

танків окупантів. Це була філігранна робота, яка додала нам неабиякої впевненості.

Через кілька діб Володимир Литвак з підлеглими тримав оборону на українській позиції під назвою «Скорпіон» поблизу населеного пункту Комуна. Там офіцер зазнав поранення. Той епізод і досі в його пам'яті...

...Ранкову тишу розірвав мінометний обстріл. В одну мить від розривів мін загинули два військовослужбовці. Командир, намагаючись перекинути шум щойно початого бою, наказав посилити кругову оборону. До позиції Литвака наближалася ворожа піхота.

— Неподадалік з двох вантажівок вистрибнуло близько тридцяти бойовиків. Окупанти попрямували до «Скорпіона». Проте ми діяли швидко і згуртовано. З усіх позицій відкрили вогонь на ураження й перетворили їх на «фарш». Більше половини знищили, багатьох поранили. Живі в паніці накивали п'ятами. Ну просто картина маслом «До свідання, що прийшли». Кидаючи своїх поплічників, вони швидко залишили поле бою. «І це так «росіяни своїх не кидають»? — подумав я тоді. Коли ж бойовикам надійшла допомога, знову почався бій, — згадує ті події Володимир.

Ворог не шкодував мін, щедро гатив по українській землі смертельним залізниччям. Раптом одна міна розірвалася поблизу Володимира — гострий біль наскрізь проштрикнув ногу. Медики скріпили рану двома скобками, забинтували. Бойовий офіцер продовжив боронити пост.

Як Кобзон буря́та підтримав...

У той час у районі Дебальцевого регулярно велися танкові бої між нашими арміями та російськими загарбниками. Якось танк з бурятами на борту пострілом влучив в український боєкомплект, який перебував поблизу «Скорпіона». Аби помститися, українці влаштували полювання за ворожою машиною. Це було непросто. Адже танкісти зі Східного військового округу Росії часто використовували тактику «блукаючого» танка: виїхав, випустив два-три снаряди по позиціях сил АТО чи будинках мирних мешканців і зник...

Одного дня командир сусіднього опорника з позивним «Вовк», спостерігаючи за діями «улануденців», помітив, як дві ворожі «коробочки» вийшли з лісосмуги та вже приготувалися стріляти в бік «укрів». Офіцер прикинув: до

ворожій цілі – якихось три-чотири кілометри. Буряти тим часом висунулися з люків машин, аби краще розгледіти місцевість. Тієї ж миті «Вовк» передав їхні координати побратимам з протитанкової батареї. Ті виявилися чемними хлопцями і з відповіддю не забарилися: влучні постріли – і два танки охопив вогонь. З-поміж «расейських освободітелів» вижив лише один.

– Згодом ми побачили сюжет про цього буряту. Обгорілий, він опинився в донецькій лікарні. Провідати «героя «ДНР»» приїхав з Москви сам Йосип Кобзон. Заспівав йому пісню та подякував за те, що сумлінно «утюжить» танком колись рідну йому Україну, – з гіркотою в голосі посміхається Володимир Литвак. – Правда, одразу розгледіти бойовика артист не зміг. Довго вдивлявся в очі почорнілому окупанту і врешті-решт запитав: «Бурят?» «Бурят!», – відповів той, нагадавши тим самим сценку з мультфільму «Ну, постригай!»: «Заєць?» – «Заєць!» А потім схоже на маску обличчя співака пихато «промовило»: «Как я рад!» Та навряд чи радів своєму відрядженню в Україну той бурят, який страждав від нестерпного болю далеко від дому...

«Ненька привезла своїх кровінок!»

Усе своє життя Володимир Литвак розмовляв російською. Але війна повністю змінила його «мовні» уподобання. Офіцер стверджує, що під час протистоянь з бурятами і кадировцями зрозумів: рідна мова – сильна зброя проти оскаженого противника. Річ у тому, що між собою українські хлопці вирішили вести розмову українською. Коли росіяни в раціях чули ті діалоги – їх від злості «рвало» на шматки...

– Коли на БМП привезли до нас солдатів на підкріплення, ми доповідали старшому: «Ненька

привезла своїх кровінок!» Звичайно, що для окупантів ті слова були загадкою. Вони один одного роздратовано розпитували: «Что они говорят? Что за «нэнька», что за «кровынки? Ничего не понятно!» Тож завдяки нашій солов'їній ми провели не одну успішну операцію проти ворогів. Відтоді я не переходжу на російську. Спілкуюся виключно рідною, українською, – з гордістю повідомляє офіцер.

«Я був чорною мішенню на білому полі»

17 лютого 2015 року українська армія провела успішну операцію з виходу з оточення під Дебальцевим. З небезпеки взвод Володимира Литвака вибирався разом із бійцями 25-го окремого мотопіхотного батальйону. Виходили понад 12 годин. Хлопці долали більш ніж 25 кілометрів полями, лісосмугами, битими шляхами. Продиралися крізь снігові замети, переборюючи холод і втому. Неодноразово натрапляли на ворожих диверсантів. Литвак згадує, що небезпека йшла поряд, слід у слід. І сам він міг загинути, утім від ворожих куль рятували бронежилет і воля Всевишнього.

– Був випадок, коли в мене стріляли снайпери – я був чорною мішенню на білому засніженому полі. Почув, як за кілька сантиметрів від голови пролетіла куля. Потім друга... Миттю впав на землю і замаскувався в молодому сірому чагарнику. Мене довго тримали на прицілі. Нарахував 25 прольотів «7,62» над собою, а кущі перетворилися на трісочки, – згадує Литвак. – У Бахмуті не був схожий на себе. Усе тіло – в забоях. Осколки снарядів, які під час виходу влучали у бронежилет, поламали ребра. Рани згодом загоїлися, але через стан здоров'я демобілізувався в запас.

* * *

Часи на передовій Володимир згадує по-особливому. Там гартувалася міць, там виникла справжня дружба, коли «брат за брата». Його польовий «кітель» прикрашає почесна нагорода – «За оборону Дебальцевого», яка нагадує, через що довелося пройти чоловіку. Сьогодні кожному мить сімейного

життя він присвячує дружині Анні та трьом своїм дітям. Офіцер вірить у нашу перемогу та впевнений, що Україна, яку він мужньо захищав, буде єдиною:

*«Єдина моя Україна,
Нескорена духом у битвах!
Моя Україна – єдина,
Як єдина Господня молитва!»*

Олег СУШИНСЬКИЙ

ХОРОБРІ СЕРЦЯ

**СТАРШИНА
СИЛИ І ВОЛІ**

Бути військовим Сергію Улітенкову напроорокували ще в школі. На одному з уроків діти розповідали, хто коли народився, а вчителька напівсерйозно-напівжартома розмірковувала, як ця дата може вплинути на подальшу долю кожного. Урок вийшов цікавим і жвавим. Одна з однокласниць народилася 9 березня, тому припустили, що її покликання – поезія, і бути їй такою ж відомою, як Тарас Шевченко. Коли черга дійшла до Сергія, і він назвав свій день народження – 22 червня, учителька замислилася і після нетривалої паузи відповіла: «Хлопче, твоя доля – нас захищати. Тобі судилося стати військовим і боронити свою Батьківщину...»

...Усміхнувшись спогадам з далекого дитинства, старшина 30-ї окремої механізованої бригади втомлено присів біля своєї БМП. Дим поступово розсіювався, прозирнуло сіро-блакитне небо Донбасу. Із сумом Сергій поглянув на перепахане мінами поле – тут міг би вирости гарний урожай пшениці. Від гірких думок його відволік тихенький спів. То молодий боєць через мобільний заколихував свою трірічну донечку:

*Люлі-люлі, янголятко,
Засинай, моє дитятко.
Зайчик спить і вовчик-братик,
І Олесі треба спати!
Ведмежатко на подушках
Нашорошило два вушка,
У сні усміхається,
В хмаринках купається!*

І посеред воєнного хаосу та розрухи, жорстокості та ненависті лунала ця чиста і до глибини душі зворушлива пісня українського бійця. Він співав тихо, але його чули всі. Донедавна похмурі та втомлені черговою атакою ворога українські захисники почали лагідно всміхатися, згадуючи своїх рідних та близьких. Згадав і старшина свою дружину Катю та двох донечок, заради яких він опинився тут, на сході країни. І чим глибше він занурювався у

свої спогади, тим далі його відносило в минуле...

...Після школи була строкова служба. У 1991 році він служив у ВДВ у Пскові. Потім була Грузія. А коли СРСР припинив своє існування, і десантну частину вивели в Ставрополь, солдату для продовження служби запропонували прийняти російське громадянство. Та, незважаючи на молодий вік, Сергій розсудив так: «Скакати з боку в бік – наміру немає, ми ж не якісь там журавлі в шлюбному

танці». Зробивши вибір на користь Батьківщини, Улітенков навесні 1993-го повернувся додому на Рівненщину. А далі – як у багатьох: закохався, одружився, пішов працювати.

До українського війська прийшов, коли йому був 31. Понад 13 років прослужив у механізованій бригаді в Новограді-Волинському. За плечима Сергія дві миротворчі місії в Косові. Коли ворог анексував Крим, а потім почав загарбувати українські міста

Донбасу, він став на захист рідної країни. Про те, що воює, нікому з рідних не говорив. Свою відсутність, схрестивши пальці, пояснював тривалими відрядженнями та навчаннями на полігоні. А тим часом із боями проходив найгарячіші точки сходу країни. Савур-Могила, Степанівка, Міусинськ, Боково-Платове, Червона Поляна, Іллірія, Лутугине, Піски, Дебальцеве, Луганське...

11 серпня 2014 рік. Сергій – командир БМП, що йшла на чолі колони. Біля селища Степанівка він першим помітив замасковану ворожу зенітну установку. Його екіпаж одразу знищив позицію бойовиків – блискавично та професійно. Бійці про це навіть жартували:

– Але із цим планом вийшла промашка.

– Яка?

– Він спрацював!

Трохи згодом у районі селища Іллірія прицільним вогнем з кулемета Сергій Улітенков знищив диверсійно-розвідувальну групу противника, до складу якої входив і снайпер. Виявлені провід і вибухівка красномовно вказували на мету ворога: замінювати та підірвати українське укріплення. Та старши-

на ці плани зруйнував.

У січні 2015-го після підризу БМП Сергій дістав контузію, проте залишати поле бою відмовився.

А потім був «Балу» – взводний опорний пункт, який по праву можна назвати легендарним. Саме там наприкінці січня – на початку лютого Улітенков керував діями підрозділу. Плеч-о-пліч з бійцями 128-ї бригади тривалий час вони відбивають потужні танкові атаки противника. БМП ж вкотре підтвердила право носити звання «щит і меч піхоти». Бойовий талан, професіоналізм, а головне бажання частенько допомагали Сергію досягати мети. Так і того разу, двічі поціливши з РПГ, Улітенков виводить з ладу ворожий Т-72. «Він на полі бою – лев!» – оцінить побратима пресофіцер 30-ї окремої механізованої бригади Іван Бурдюг.

Один бій змінював другий. І до червня під постійними мінометними й артилерійськими обстрілами

старшина разом із товаришами стримував противника на околицях Луганського. Але, як говорять німці, з кожного свинства можна отримати гарний шматок шинки. Так і в кожному бою наші хлопці здобували неоціненний бойовий досвід.

...Ворог укотре сунув на українські позиції. Через особливості розташування опорного пункту йому вдалось підійти на відстань у 100-150 м. Атакуючи, противник задіяв міномети. Того важкого дня було багато поранених та загиблих. Одна 120-міліметрова міна розірвалася біля Сергія. Що трапилося, чоловік зрозумів не відразу. Спочатку думав, що поранило тільки в очі, тому й не міг

знайти свій окоп. Проте тримався, навіть намагався жартувати і пропонував медикам допомогти перев'язати свої ж рани. А потім упав у кому, стан, про який говорять «між небом і землею».

– Як мене привезли до військового госпіталю Харкова – не пам'ятаю. Залишилися тільки спогади, починаючи із 6 червня. Коли прийшов до тями, не зрозумів, де я. Біля мене був мобільний, і я від-

разу зателефонував своєму комбату, але не додзвонився. Потім спробував набрати друга Миколу Захарчука – така ж історія. Куди поділися всі, і я також – питання, яке не давало спокою. Тільки коли в палату увійшла моя дружина Катерина, зрозумів, що я – у госпіталі. Відчуття було, що це не три доби минуло після того бою, а лише кілька хвилин, – розповідає Сергій.

За словами дружини, коли від чоловіка перестали надходити дзвінки, вона не знаходила собі місця. А незабаром отримала звістку, що його поранено, і він непритомний у шпиталі. Лікарі давали невтішні прогнози. Та Катерина благала у Бога: «Тільки б коханий жив, тільки б жив!..»

Усі її молитви були почуті. Сергій вижив. У госпіталі дружина подарувала йому українську вишиванку і заповіла завжди брати із собою в далеку дорогу як оберег.

Лікарі вже потім розповіли, що

його каска та «бронік» були, наче їжак – уतिकані осколками від розриву міни. Вони і врятували воїну життя, хоча поранення в голову виявилось все одно важким: одним оком Сергій бачить лише на 17 відсотків, у чоловіка відсутній фрагмент черепа.

про нього! Уже за чотири місяці Сергій почав грати в хокей та бігати, а за вісім – займався штангою і гантелями. За словами Івана Бурдюга, Улітенков у штанзі жме сотку!

Сергій повернувся до своєї роти. Він знову на війні і не забуває про спорт.

Лікування Сергій продовжив у столичному госпіталі. Цікавився в лікарів, коли зможе займатися спортом та повернеться до частини. Медики ж відповідали, що за рік чи півтора, хоча самі в це не надто вірили. Та це не

Він знову на війні і не забуває про спорт. Старшина обов'язково знаходить час, щоб тричі на тиждень тренуватися – він прагне покращити свій торішній результат на всеукраїнських змаганнях «Ігри нескорених». Тоді в дисципліні жим штанги він виборов «бронзу». Цього ж року

Сергій сподівається на перемогу, щоб у складі збірної поїхати на всесвітні Invictus Games.

Вірить воїн і в перемогу над ворогом: «Ми не в тому віці і не в тому настрої, щоб здаватися. Бійці, в яких у роті – пісок, на одязі – сіль і яких до того ж сильно розізлили – непереможні!»

Ігор ПАРУБСЬКИЙ

НОВІ ПЕРЕМОГИ ОЛЬГИ БЕНДИ

Відповідально ставитися до військової служби, турботливо піклуватися про сім'ю, займатися спортом, брати участь у фотосесіях, а до того ж вишивати і плести бісером, усе це здатна, попри тяжке поранення, поєднувати у своєму житті тендітна жінка – старший солдат Ольга Бенда

Нещодавно до власних успіхів і перемог Ольга додала ще одну – жінка стала переможницею унікального фотоконкурсу – Miss Military fantasy, що проводився у мережі Facebook з ініціативи Центру морально-психологічного забезпечення ЗС України. Ольга Бенда набрала максимальну кількість лайків від людей, які вподобали її світліни. Свій голос за неї віддали 16203 користувачі соцмережі. І це не дивно, адже фото Ольги, представлені на конкурсі, підкреслюють велич української жінки, поєднану з красою і чарівністю, незламність духу і волю до перемоги.

У конкурсі взяли участь 124 українські красуні – жінки-військовослужбовці, які й нині виконують бойові завдання в районі проведення антитерористичної операції. Кожна з них під час конкурсу отримала своїх вболівальників і прихильників, та головне – їх побачила не лише Україна, а й весь світ, дівчата уособили незламну Україну, яка бореться за право бути вільною і незалежною.

Для Ольги Бенди участь у війні закінчилась у травні минулого року. Під час ворожого обстрілу в районі Авдіївки жінка зазнала важкого поранення – осколком

снаряда їй розстрошило ногу, яку довелося ампутувати... Тривала тяжка реабілітація не зламала жінку. Ольга щодня працювала над собою і за допомогою лікарів, родини та друзів зуміла подолати біль, страх і відчай.

– Тяжко переказати, скільки сліз я пролила, – каже жінка. – Досить важко прокинутися й усвідомити, що частини твого тіла немає, тож потрібно вчитися жити спочатку. Жити заради рідних і себе.

Докладаючи надзусиль, через місяць після поранення Ольга вперше стала на протез. Звісно, не все виходило. Вона падала, нерувувала й знову підводилась. Але за кілька тижнів змогла навчитися ходити. Велику роль відіграло те, що Ольга раніше серйозно займалася легкою атлетикою.

– Коли було боляче й складно, думала про сина, батьків та коханого. А також про те, що хочу знову бути самостійною і нікого собою не обтяжувати. Тепер, коли веду активний спосіб життя, беру участь у різних проектах, це дуже заспокоює моїх близьких. Це одна з головних причин, чому я взагалі працюю над собою. Для того, щоб доводити собі, людям і батькам, що проблем немає. Навпаки, є нові можливості для розвитку! – говорить Ольга.

Головною розрадою Ольги є сім'я – маленький син Дмитрик та коханий чоловік Олексій. Це ті люди, які щодня надихають жінку йти вперед. Стосунки подружжя після поранення Ольги стали ще міцнішими. Сьогодні вони мріють про поповнення своєї сім'ї донечкою.

– Я знала, що Льоша дуже гарний і добрий чоловік, вірила йому, але, зізнаюся, сумнівалася, що він захоче пов'язати долю зі мною. Кому потрібна жінка-інвалід та ще й з дитиною? Виходить, недооцінила коханого... – розповідає Ольга.

Ледь ставши на протез, Ольга вирушила до Авдіївки, щоб по-

бачитися з побратимами і, звісно ж, із коханим. Тоді Олексій вразив її своєю заявою, що вирішив: «Ви з сином переїдете до мене в Київ. Моя мама чекає вас із нетерпінням і вже підготувала кімнату. Я сказав їй, що ти – моя дружина, а Діму я вважаю своїм сином». Піднесена палким коханням жінка без вагань разом із сином переїхала до столиці.

– Моя дружина – не інвалід! Вона повноцінна, мила, чарівна жінка, заради якої я готовий на все! Я ж її не за ногою вибирав і закохався в неї! Ніяк не можу звикнути, що в мене є дитина, це ж кардинально все змінило в моєму житті, – говорить Олексій.

Олексій підтримував кохану під час лікування і реабілітації. Щохвилини доводив їй свою любов, турботою та словами, що додавали натхнення та віри. Переконавши вчир її заново ставати самостійною. Ольга стверджує, що впевнена, що коханий її не підведе і ніколи не покине.

– Я перенесла п'ять складних операцій, і Олексій завжди був поруч. Він мене причісував, годував, витирав сльози. Я запитувала: «Льошо, ти ж розумієш, що в мене немає ноги, як ми тепер будемо?» А він: «Нічого, трошки повільніше прогулюватимемося».

Нині жінка повернулася до служби у війську. Ольга – військовослужбовець Києво-Святошинського районного військового комісаріату, вона веде активне спортивне і творче життя, а віднедавна стала кандидатом на участь в «Іграх нескорених».

Прикладом для Ольги є колишній борець Збройних Сил України, а нині Уповноважений Президента з питань реабілітації учасників антитерористичної операції Вадим Свириденко. Чоловік, який під час бойових дій на сході країни втратив і руки, і ноги, нині живе активніше за більшість здорових українців. Ольга і сама намагається надихати власним прикладом до активного життя поранених бійців, і час від часу відвідує хлопців, що проходять лікування у шпиталі.

– Вірю, що на «Іграх нескорених» зможу себе гідно показати. Просто не маю звички здаватися або зупинятися на півдорозі. Нездаремно ж я собі зробила тату – «Ніколи не здавайся!», – каже Ольга Бенда.

Не здавайся, Ольго, адже ми віримо у твої нові перемоги!!!

Анна МАНЗЯ

«Законодавці моди» — солдати

Перехід на стандарти НАТО, зокрема в питаннях речового забезпечення військовослужбовців, кілька останніх років є топ-темою у вітчизняних силових відомствах. Їхнє впровадження анонсують, переконують в доцільності й актуальності. Але які ж вони, ці розрекламовані стандарти НАТО? Одряду зазначимо: у кожній з 29 країн-членів – свої. Ви не знайдете двох солдатів із різних країн в однакових одностроях та з набором того самого оснащення. Тому спробуємо розглянути забезпечення військовослужбовця Війська Польського та «пощупати» стандарти нашої найближчої сусідки, яка в Альянсі з 12 березня 1999 року

А допоможе нам старший капрал Яцек Домагальський, контрактник батальйону управління багатонаціональної бригади, який не лише продемонстрував деталі свого забезпечення, а й розповів, як звичайні солдати посприяли еволюції форми.

Старший капрал Яцек Домагальський службу у Війську Польському почав призовником на початку 2000-х. Потрапивши на 12-місячну «строкову» до однієї із бригад повітряної кавалерії (десантні війська), Яцек підписав контракт і віддав ще понад десять років службі в польському десанті. За цей час встиг двічі взяти участь у миротворчих операціях на Близькому Сході. Також свого часу у складі підрозділу залучався до міжнародних тактичних навчань «Козацький степ» в Україні. А кілька років тому перевівся до батальйону управління багатонаціональної бригади, де служить і понині.

Старший капрал добре пам'ятає, яким було забезпечення на початку його кар'єри і як обмундирування та екіпірування

трансформувалися за останні 15 років. Переконає, що з участю польських військових у бойових діях в Іраку та Афганістані у Війську Польському почалася справжня революція як у модифікації самого однострою, так і у підходах до забезпечення солдатів.

– Завдяки інтенсивній участі в миротворчих операціях забезпечення Збройних сил Польщі зазнало багатьох позитивних змін, – розповів Яцек Домагальський. – Підвищено престиж служби та якість форми, а оснащення після місій в Іраку і Афганістані стало кращим. Все, від шкарпеток до шолома, пройшло випробування не полігоном, а в справжньому бою. Багато чого запозичено з досвіду американських колег. До прикладу, колись ми мали найпростіші бронежилети з намертво пришитими кишенями. Сьогодні ж бронежилет польського військового – це зручний і функціональний елемент екіпірування, кишеньки і підсумки на якому можна моделювати. Щоб солдат сам міг вирішити, що і де у нього має міститися на бронежилеті.

Еволюція однострою

Наприкінці 1990-х – на початку 2000 польська військова форма була такою ж некомфортною та неестетичною, як і українська «довоєнна». Вважається, що реформу почали не вищі штаби, а саме солдати. Тому змін насамперед зазнав польовий однострій, а посвяжденна і парадна форми залишилися фактично незмінними.

Законодавцями моди стали військовослужбовці підрозділів спецпризначення. Так вже сталося, що на них ліг основний тягар миротворчих операцій, де неодноразово доводилося вступати у вогневий контакт із противником. Отже, для маневреності та живучості під час місій і операцій спецпризначенці «моделювали» собі однострій та елементи екіпування для безпеки і комфорту під час виконання завдань. Старший капрал Яцек Домагальський наводить приклад, що раніше всі кишені були пришиті вертикально і зачібалися на гудзики. А бійці їх для зручності перешивали по діагоналі і вставляли замки на зачібку. Змінився й матеріал – він став практичний. Більшість війсь-

кових загалом дуже задоволені. Колись польова форма «боялася» прання, та втрачала свій колір після кількох полоскань. Сучасний зразок – за належного догляду – служитиме довго. Також польовий однострій має літній і зимовий варіант.

– Універсальних форм не існує, тому отримуємо окремо літню і зимову. На мені якраз остання, – уточнює співрозмовник. – Колір у них ідентичний, а от матеріал різний. Ця (показує на себе. – Авт.) є грубіша, 50% бавовни і 50% поліестру. А літній варіант містить 80% поліестру і є значно тоншим. До комплекту зимової форми одягу отримуємо чорну в'язану шапку, а до літньої – берет.

Поряд із польовою формою еволюціонували і «берці». Раніше польські військовослужбовці отримували «демисезонні» черевики на всі пори року. Вони були повністю шкіряні і, як то буває,

взимку ноги мерзли, а влітку трохи «парилися».

– Тепер у нас теж є літній і зимовий варіанти черевиків. Зараз я взутий у літні «берці», що мають вшиті вставки з матеріалу, аби нога «дихала». В комплекті є два види устілок – шкіряні і синтетичні «дихаючі». За нормами забезпечення комплект літнього і зимового однострою та взуття видають один раз на два роки.

«Камізельки» в ногу з часом

Індивідуальні засоби захисту в польській армії теж зазнають змін. Основний акцент – на шоломах та бронежилетах, які тут називають «камізельками». Старший капрал Яцек Домагальський пригадує, що близько 15 років тому під час участі в одній із ми-

ротворчих операцій був зовсім інший тип бронежилета, на його переконання – малофункціональний у тих умовах. Сьогоднішня модель повністю відповідає очікуванням солдата, до того ж бронежилет польського виробництва.

– Хоч ми й не перевіряли, але виробник гарантує, що пластики витримують так званий бронебійний набій. Сам тактичний жилет KWM-02 виготовляється в

Завдяки інтенсивній участі в миротворчих операціях забезпечення збройних сил Польщі зазнало багатьох позитивних змін

трьох розмірах і оснащений ременями системи MOLLE. У довільному порядку я можу розміщувати 11 підсумків для магазинів, батарей до радіостанції, саму радіостанцію, аптечку тощо. На жилеті є дві ручки для захвату: одна для швидкої евакуації військовослужбовця, друга – щоб рятувальник чи лікар міг швидко зняти бронежилет з непри-

томної людини. Ще в комплект до бронежилета входять захисні пластини та дві тактичні сорочки. Вага такого засобу індивідуального захисту коливається від 4 до 14 кг.

Шолом у солдатів Війська Польського – кевларовий, зразка 2005 року, він теж може бути в трьох розмірах. Попри вагу 1,4-1,6 кілограма, така каска досить комфортна.

– Добре сидить на голові завдяки чотирипунктовій системі кріплень. Як бачите, всередині є амортизаційна подушка і амортизаційна система. Я сам припасовую шолом до голови, і він не заважає мені під час руху та стрільби, бо зроблений з думкою про солдата, – розповідає Яцек.

Натовський «калаш»

Російська пропаганда переконує своїх adeptів, що, попри інтеграцію в НАТО ще 1999 року, Польща так і не перейшла на «стандарти» Альянсу. І як доказ демонструє фото польського солдата з «калашниковим» у руках. Та якщо придивитися уважніше, то видно, що автомат лише зовні дуже схожий на «калаш». А своїми калібром, функціональністю та «комфортом» ведення вогню є навіть дуже натовським.

– Мій Beryl версії С базується на автоматі Калашникова. Але «калаш» зазнав кардинальних змін, першою з яких є допасування під стандартний калібр набоїв НАТО 5,56 мм. В комплект входять прозорі магазини, щоб стрілець бачив наскільки ще вистачить набоїв. Автомат обладнаний планкою Picatinny та іншими функціональними доповненнями – лазерним прицілом, коліматором, регульованою довжиною прикладу.

Дуже мудро конструктори змодифікували запобіжник, який можна регулювати без відриву долоні від руків'я. А прицільна планка і мушка містять флуоресцентні матеріали, що підсвічують засоби прицілювання вночі.

А от пістолет залишився без модифікацій – це той же перевірений часом 9-мм Р-83 з двома магазинами по вісім набоїв у кожному. Це зброя радше для самооборони, адже ефективний вогонь з неї можна вести лише на короткій дистанції до 25 метрів.

Передбачено «непередбачуване»

Серед елементів екіпірування польських військових насамперед виділяється рюкзак – він величезний, з регульованими пасками на три відділення. На стеговому ремені кріпиться сидіння з цупкого матеріалу, щоб можна було, не знімаючи рюкзак, присісти на землю. Також до вмісту входить частина намету (він розрахований на двох військовослужбовців,

тому кожний має лише половинку. — *Авт.*) Такий рюкзак вміщує чимало речей. Але побудований за принципом туристичного, тому розподіляє вагу так, щоб солдат міг іти з ним за плечима якомога довше.

— Все наявне оснащення я повинен брати із собою на всі навчання і полігони. Байдуже, планує його там використовувати чи ні. Рюкзак один, а взяти хочеться всього побільше. Тому кожен солдат сам визначає його вміст і вагу. Наприклад, з пайків можна вилучити якісь складники, як от жуйки чи щось інше, що лише займає місце, — говорить Яцек Домагальський.

Спальники польського зразка — універсальні, вони складаються з тонкого літнього, на який одягається теплий зимовий. Серед інших дрібниць — шкарпетки, термобілизна, светри, спортивний костюм... Кожен військовослужбовець отримує ще фільтраційний захисний одяг F00-1, у комплект якого входить куртка з капюшоном, штани, рукавиці гумові та тканинні теплі і взуття. Усі матеріали — водостійкі, не пропускають отруйних газів, але повітря може проходити. Герметично запакований F00-1 може зберігатися про-

тягом десяти років. Виробник запевняє, що цей одяг здатний захистити до 24 годин безперервного перебування особи в небезпечній зоні.

— Ще є індивідуальний протигаз МР-6, який має два великі балістичні полікарбонатні окуляри, що забезпечують хорошу видимість. Фільтр відповідає вимогам та стандартам НАТО, і його можна припасовувати або зліва, або справа (для стрільців, шульг чи правшів. — *Авт.*). Цікаво, що наш протигаз дозволяє пити воду — для цього є спеціальна трубка. Також у ньому можна розмовляти, хоча голос приглушується, звучить як у робота, — продовжує наш капрал.

Між іншим, тренування з так званими засобами захисту від зброї масового ураження в польській армії відбуваються планово кілька разів на місяць. Дискусій щодо їхньої потрібності не ви-

никає, адже як короткострижені чоловіки, так і жінки із зачісками повинні вміти швидко одягати протигаз.

А от індивідуальна аптечка польських військовослужбовців не така різноманітна, як очікувалося. Самолікування тут не вітається, тому медикаменти для підрозділу носить лише штатний медичний працівник.

— Нас забезпечують виключно індивідуальними перев'язувальними пакетами для першої допомоги. І це все, іншого нічого не маємо. Тому в бойових умовах солдати можуть покладатися лише на аптечки парамедиків, — уточнює Яцек.

Є в рюкзаку місце і для сухпайка, але його видають лише за потреби.

— Якщо плануються якісь тривалі заходи, де не буде можливості готувати їжу стаціонарно, то ми отримуємо пайки. Однієї пачки вистачає на цілий день. Хочу відзначити, що раніше якість була не надто, а останнім часом раціон значно розширено, і їжа стала смачнішою. До того ж виробники додали засоби для підігріву їжі, є таблетки для очищення води. Наприклад, в ємність з водою кидаєш одну, і через півгодини її можна пити. Усі солдати дуже задоволені.

Загалом стандарт забезпечення польських військовослужбовців визначає сама держава. Унікальний комплект обмундирування і оснащення створений з урахуванням побажань самих же солдатів. Натовський «слід» є хіба що в калібрі автомата та в стандарті захисту від зброї масового ураження. Військові Війська Польського дуже люблять свою форму, бо вони задіяні у процесі її розробки та удосконалення.

Олександр ГАЙН

ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ІМЕНІ ГЕРОЇВ КРУТ

Стань офіцером Збройних Сил України

**ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
ЗДІЙСНЮЄ ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ
ЗА СТУПЕНЯМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ БАКАЛАВР ТА МАГІСТР
ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ:**

комп'ютерні науки

(форма навчання денна та заочна);

інформаційні системи та технології

(форма навчання денна та заочна);

кібербезпека

(форма навчання денна та заочна);

телекомунікації та радіотехніка

(форма навчання денна та заочна);

військове управління

(форма навчання денна);

озброєння та військова техніка

(форма навчання денна).

На навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавр на денну форму приймаються громадяни України, які мають повну загальну середню освіту та відповідають установленим вимогам проходження військової служби:

цивільна молодь віком від 17 років до 21 року, в тому числі ті, яким 17 років виповнюється у рік початку військової служби;

військовослужбовці строкової служби та військовозобов'язані віком до 30 років, які мають повну загальну середню освіту та не мають військових знань офіцерського складу.

Схема підготовки: 5 років курсант

Терміни навчання:

бакалавр – 3,5 роки

магістр – 1,5 роки

Перелік конкурсних предметів у сертифікаті зовнішнього незалежного оцінювання (вступних екзаменів):

1. Українська мова та література.
2. Математика.
3. Фізика або Іноземна мова, або Історія України.

Кількість балів для допуску до участі у конкурсному відборі не менше 100

Крім того безпосередньо в інституті вступники:

1. Проходять психологічне обстеження та медичний огляд військово-лікарською комісією;
2. Оцінюються за рівнем фізичної підготовки

Під час навчання курсанти забезпечуються харчуванням за натовським стандартом, обмундируванням, проживанням та стипендією. Термін навчання в інституті зараховується як термін проходження військової служби. Випускники інституту отримують диплом державного зразка

Адреса інституту: 01011, м. Київ, вул. Московська, 45/1, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут.

Контактний телефон:

(044) 256-22-80 – приймальна комісія.

Web-site: <http://viti.edu.ua>

E-mail: vitivstup@ukr.net

«Найкращий вірш»

УКРАЇНА – ПОНАД УСЕ!

Коли за вікнами війна відьмачить,
І смерть до горла бритву піднесе,
Коли мільйони тут життя не бачать,
Люби її – вона понад усе!
Коли народ обібраний до нитки,
Й пшеницю в полі доїдає тля,
Коли кляне її твоя сусідка,
Люби її, вона – твоя земля!
Коли горять міста й палають села,
Снаряди падають і землю «Град» трясє,
В мить коли доля зовсім не весела,
Люби її, вона – понад усе!
Люби її, коли голодомори,
Повстання, революції, бунти,
Коли в очах її безмежне горе,
Ти подаруй їй краплю доброти.
Зігрій її своєю теплою,
І, може, сонце зійде серед криг,
І, може, сонце ранньою весною
Розтопить у душі замерзлий сніг.
Хай ти один, але ти в полі воїн.
Прийдуть десятки, потім тисячі...
Сьогодні ти один, а завтра буде двоє,
А потім сотні злізуть із печі.

Знайомтесь: автор цих рядків – курсант 5-го курсу Харківського Національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба Денис Годованець.

У роки Другої світової війни Батьківщину героїчно захищали прадіди хлопця. А коли на сході розпочалася антитерористична операція, став до бойового строю і його батько. Ще на першому курсі, коли в Україні розпочалась Революція Гідності, а невдовзі – російська агресія проти нашої країни, Денис почав писати патріотичні вірші. Минулого року він видав свою першу збірку, яку назвав «Незалежність і свобода».

До неї автор включив символічне число поезій – 26, за кількістю років незалежної України. Окремі вірші 22-річний поет представляє читачам нашого журналу

ЦІНУЙ, НАРОДЕ, ВОЇНІВ СВОЇХ

Цінуй, народе, воїнів своїх.
Вони за твою доленьку вмирають.
Вони на небі в зірках золотих
Вночі яскраво засіяють.
Цінуйте їх, коли вони живі,
Бо небеса їх часто забирають.
Лиш вчора були хлопці молоді –
Сьогодні в небо птахами злітають.

Вони не вічні, вічний їхній сон.
І пам'ять не помре про них ніколи.
За ними лиш луна печальний крик
Дівчини в волошковім полі.
За них моліться ви в лихую мить,
Любіть завжди їх і не забувайте.
Всі справи киньте й просто напишіть.
Це – найдорожче всього в світі, знайте.

ще ходить на свободі...»

ДІАЛОГ ІЗ ШЕВЧЕНКОМ

Звертання

Здрастуйте, Тарасе!
Пишу з України,
Де схилючися, прекрасні
Журяться калини.
Україна незалежна!
Думаю, зраділи:
Нема царя, нема пана,
Ми себе звільнили.
До сих пір воюєм
З тими ж москалями,
Проливаєм кров ворожу
Все тими ж ланами.
«Борітеся – поборете»,
– Ви тоді писали.
Недарма то, знайте,
Ми все прочитали.
Прочитали і відклали
В душі до загину.
З ними хлопці помирали
За свою країну.
Йде війна на сході
Вже четвертий рік.
Хто воює, хто в сторонці,
А хто просто втік.
Потікали люди
Із рідного краю.
Боляче на серці,
Я, Тарасе, знаю.
Все ті ж тут тополі
Шумлять при дорозі,
Верби ті, що до небес
Піднялись не в змозі.
Ви собі спокійно
Душі не терзайте.
Словам вашим вірні!
Не зрадімо!
Знайте,
Ці слова летітимуть,
Пройдуть крізь роки.
Слава Україні! Слава навіки!

Відповідь

Здрастуй же, народе!
Здрастуй, Батьківщино!
І Дніпро, і кручі,
Рідна Україно!
Я з небес дивився,
Думав, що забули
І мене, й слова мої
Вітрами роздули.
Все з небес я бачив,
Бачив і журився,
А почув звертання
– Та й прослезився.
Бачу, що воюєте,
Бачу недарма:
Не хочете знати
Пана і ярма.
Бачу тих, хто бігає
У пошуках долі,
– Нічого не знайдуть,
Ні правди, ні волі.
Будуть лиш жаліти
Все своє життя,
Проситись і каятись,
Та й Бог їм суддя.
Бачу, що калиноньки
Стоять при дорозі,
І тополі, і лани
Бачу, й верболози.
Чую я слова свої,
Що летять роками,
Мочать землю у крові
Та і рвуть кайдани.
Бачу, опиралися
Червоній лавині.
Вічна слава, сину мій!
Слава Україні!
Правда наша завжди є,
Її не убити!
Борітеся – поборете,
Шевченкові діти!

МІЦНИЙ ЗІБЕРТ ЧЕРНІГІВСЬКОГО ГАРТУ

У нього була можливість забрати сім'ю і виїхати до Німеччини, де має родичів, без проблем отримати там громадянство. Але вважає, що це було б зрадою стосовно України, де його дім, де живуть його батьки, діти, для яких вона – Батьківщина. Коли почалася російська агресія на Донбасі, він твердо для себе вирішив: краще зупинити зло там, ніж чекати, поки вороги постукають прикладом автомата у твої двері. Етнічний німець Сергій Зіберт зі зброєю в руках відстоював українську незалежність у самісінькому пеклі війни – під Дебальцевим

Німецьке коріння в нього – по лінії батька, який після закінчення Армавірського військового льотного училища потрапив за розподілом до Естонії і служив у дивізії ППО. Там Сергій і народився 1972 року. Згодом батька перевели в Україну, на Чернігівщину. Хлопець закінчив середню школу, намагався вступити до вишу, але невдало. І без жодних вагань пішов служити до армії, тим більше, що «косити» від війська в той час було соромно.

Потрапив не куди-небудь, а в оперативну дивізію внутрішніх військ імені Дзержинського, що дислокувалася в Москві. На «відмінно» закінчив навчальний центр, за рік став старшим сержантом. Фактично виконував обов'язки командира взводу. Тоді ж уперше побачив, що таке війна – його підрозділ відрядили до Північної Осетії, де розгорівся осетино-інгушський конфлікт.

Військову присягу Сергій складав ще як громадянин Радянського Союзу, а демобілізувався вже із записом у військовому квитку: «Уволен в запас приказом міністра внутрішніх дел России». Міг би залишитися в Москві, були спокливі пропозиції, але зробив вибір на користь Чернігова. Дуже мріяв про вищу освіту, і йому таки вдалося вступити до Чернігівського державного інституту економіки і управління, який закінчив із червоним дипломом. 1999 року одружився. Зайнявся бізнесом. Так би і жив Сергій Зіберт успішним життям звичайного українського громадянина, якби не 2014 рік...

– 1992 року в Північній Осетії нам довелося прикривати колону біженців, – говорить Сергій. – То жахливе видовище, коли йдуть вбиті горем люди, кидають речі. Коли плачуть діти, коли машина не заводиться, і її просто зіштовхують у кювет, аби не заважала руху, а неподалік горить

село. Я бачив людей, які сивіли за п'ятнадцять хвилин. Можливо, це звучить пафосно, та скажу чесно. Я дуже не хотів, щоб моїм дітям довелося ховатися десь по підвалах, сидіти без води, світла, газу. Я потім надивився на таке – у Маййорську, Дебальцевому. Оце була головна мотивація. Мене навіть не тривожила думка, що по той бік могли бути мої колишні товариші по службі. Якщо вони зі зброєю прийшли на мою землю, вони автоматично ставали моїми ворогами.

Сергій пішов до військкомату. Там спочатку зраділи, та подивившись його особову справу, схопилися за голову: в чоловіка троє дітей! Яка може бути армія? Не маємо права!

Сергій наполягав. Врешті-решт після довгих суперечок, дзвінків, перемовин працівники військкомату капітулювали. Лише попросили чоловіка написати заяву, що його попереджали, він усе розуміє і жодних претензій у разі чого не висуватиме. Сергій усе написав, натомість попросив видати йому

повідку, щоб було чим «виправдатися» перед дружиною.

– Прийшов додому, – сміється Сергій, – дружина обід на кухні готує. Кажу: сідай, мати. Ось, прислали повідку, треба йти служити. Та моя Олена – жінка «правильна». Без сліз, істерики відповідає: що ж, треба, то треба...

Ще з кількома чернігівськими добровольцями Сергій прибув до «Десни». Тоді навчальний центр переживав не найкращі часи, не вистачало офіцерських кадрів, і Сергія призначили на посаду інструктора навчального взводу. Так би і не побачив він ніякої АТО, якби не щасливий збіг обставин, у результаті чого у складі ротної тактичної групи 169-го навчального центру «Десна» Сергій Зіберт 13 вересня 2014 року був уже в Дебальцевому.

– Ми неодноразово писали рапорти, – згадує далі Сергій. – А чого було сидіти в тилу? Ми вже знали про Іловайськ, бачили хлопців, які звідти вийшли. Ми мали бути на фронті, це обговоренню не підлягало! Після строкової служби я можу стріляти із одинадцяти видів зброї – від пістолета до баштового кулемета БТР. Ще в дивізії імені Дзержинського мені полюбилося снайперська гвинтівка. Коли формувалася група для відправки на АТО й постало питан-

ня, що потрібен снайпер, я відразу ж сказав, що маю відповідний досвід.

– Прибув я туди 22 січня 2015 року о 16.00, саме стемніло. Мене нагодували, поселили в бліндаж. За 600 метрів від нас – російські найманці, тобто ми вже в зоні прямого вогневого контакту. Ще за два з половиною кілометри – шахта «Комсомолец Донбасу», зі стволом, мабуть, із семиповерховий будинок. Там постійно сидів ворожий коригувальник. Гатили по нас страшенно! На ранок після мого прибуття почали стріляти, я ще намагався порохувати, скільки мін прилетіло, та після сімдесятої плюнув на це діло. Обстріл тривав вісім годин.

Коли до нас намагалася лізти ворожа піхота, давали відсіч зі стрілецької зброї. До опорника наших сусідів вони підходили на півсотні метрів. Кулеметнику насилу встигали заряджати стрічки, після десятигодинного бою він просто впав без сил і сказав: «Хлопці, я відчуваю себе Чапаєвим!»

Було чітке розуміння, що це не зйомки фільму про війну, а справжнісінька війна. Хоча велася вона з їхнього боку методами дворової шпани. Вийжджають, скажімо, на якесь перехрестя «куплені у військ-торзі» блукаючі «Гради», кілька касет випустять – і зникають.

Першу ротацию Сергію випало служити на опорному пункті курган «Гостра Могила». Після відпустки він потрапив – на маленький опорник з романтичною назвою «Панама». 14 лютого, у день святого Валентина, туди прилетів 152-мм снаряд. Про цей випадок розповідає так:

– Я заступив спостерігачем. І десь о 12.40 пролунав постріл. Було таке враження, що гримнуло просто над головою. За дві-три секунди – вибух. Тільки-тільки спустився в укриття – ще один вибух, уже ближче. А потім – третій. Я у бронезилеті лежу на правому боці, спиною до стінки, і саме туди влучив снаряд. Головний удар припав на бронезилет, який наче залізними кігтями пошматовало. Але, й мені дісталось в поперек. Нас із товаришем завалило землею, намагаємося вилізти – нічого не виходить. Тут прибігли наші: «Хлопці, ви живі?» «Та начебто живі», – відповідаємо. Ну, відкопали нас, перебігли ми до головного бліндажа метрів за двадцять, і тут я відчуваю, що щось не те. А за півгодини в мене відмовили ноги... Згодом з'ясувалося, що вибило три хребці. Ще за півгодини мозок почав

розривати неймовірний біль... «Пацани, – кажу, – здається, я відвоювався». Викликали «Гостру Могилу», доповіли, мовляв, у нас «300-й». А день, як на лихо, ясний, нічого не вдієш. Лише ввечері, як стемніло, по мене приїхала «беха», відвезли на курган, де я пролежав пластом у землянці дві доби, аж поки не надійшла команда «Переказ» і ми знялися з позицій.

Потім Сергій лікувався в харківському, київському, чернігівському госпіталях, реабілітаційний курс проходив у санаторії Міністерства оборони України.

– Туди я насилу дошкандибав, – згадує чоловік, – а звідти повернувся своїми ногами. Лікували там чудово. І дуже мені допомогла жінка-психолог. Я ж не міг спати, просинався весь мокрий: то гранати мені потрібні, то в атаку йти, то ще щось. І вона три тижні з мене все це «витягувала».

Чи жалкую я, що пішов воювати? Аж ніяк! Коли я приїхав після першої ротации в Чернігів, там проводили щорічний фестиваль «Таланти багатодітної родини», в якому брали участь і мої діти. Там багато номінацій – діти співали, танцювали, читали вірші. А я сиджу і натурально плачу! Одна лише думка: все було марно! Марно ми з побратимами сиділи в окопах, якщо оці діти мають змогу спокійно, в мирному місті вийти на мирну сцену... Те, що ми зобов'язані були зробити, – ми зробили!

Звільнившись у запас, Сергій Зіберт зайнявся волонтерством.

– Тут все просто, – пояснює

він своє рішення. – Коли я їхав на Донбас, мої друзі за три дні зібрали гроші, купили мені німецькі берці, натовський класний рюкзак, каску, термобілизну, плащ-намет. У Дніпрі живе мій хороший друг – відомий в Україні волонтер Юрій Мисягін. Він мені й пояснив, що допомогу треба надавати конкретну та адресу. Не просто «аби було». Два мої бойові побратими, з якими ми спали, так би мовити, під однією шинеллю, тепер служать у районі АТО за контрактом. Ось їм та їхнім сім'ям ми й допомагаємо: грошима, речами, продуктами. Якщо треба щось для цілого відділення, телефонують нам, кажуть, що саме потрібно, – і надсилаємо. Так що життя триває!

Олег ЯНОВСЬКИЙ

КАЗКИ, НАРОДЖЕНІ В ОКОПІ

«Хлопчик і відьма», «Поганий день і веснянки»... Близько тридцяти дитячих казок написав Сергій Лоскутов після повернення з Донбасу. Його книжки надруковані українською, російською та англійською мовами. Найвідоміша з них – «Великі собаки бояться маленьких дівчаток». Це цікава й добра історія про надзвичайно хоробру дівчинку, яка познайомилася із величезною кудлатою собакою – злим страховиськом, якого боялися всі. Завдяки своїй добрій вдачі дівчинка приручила тварину та перетворила її на художника... За рейтингом BBC 2016 року книжка увійшла до десятки кращих. Окрім України, вона видана в Лівії, Болгарії та Китаї

Перші начерки майбутніх історій про дружбу, любов і добро з'явилися ще на фронті. Лоскот (творчий псевдонім Сергія) писав у паузах між боями, аби хоч якось відволіктися від реальності. Він досі не може пояснити природу такого натхнення, але впевнений в одному: казки, які він написав, не лише приносять радість дітям, а й допомагають забути війну.

«Дядю, ми за вас!» – ці щирі слова, почуті від маленького хлопчика у селищі Кумачове на Донеччині, майже до сліз зворушили молодшого сержанта Сергія Лоскутова та його обпалених війною товаришів. Ідучи колонами через населені пункти Східної України,

вони бачили різне ставлення до української армії. Але більшість людей підтримували наших військових. Виносили харчі і молоко, дякували.

В одному із селищ Луганщини ділилися останнім, коли механізований батальйон бригади тривалий час перебував у облозі російсько-терористичних військ. Тоді, у липні 2014 року, за словами фронтовика, наші військові та мешканці населених пунктів стали свідками, як з неба падали охоплені полум'ям уламки пасажирського «Боїнга», збитого російським «Буком», як терористи вщент спалили селище Кожевніна... Тож люди просили українських військових за всяку ціну

залишатися поруч, аби уберегтися від остогидлого «руского міра».

– Слова дитини мені здалися важливішими за будь-які інші, почуті на війні, – каже Сергій. – Адже дитячий розум завжди світлий і не отруєний російською пропагандою. Ось заради таких дітей ми й musiли бути сильними.

Малювати, ліпити з пластиліну різноманітні фігури і загалом творити Сергій Лоскутов любив з дитинства. Але батьки хотіли, щоб син став військовим. Відправили його вступати до одного з військових училищ. Абітурієнт успішно пройшов медичну комісію, професійний відбір та склав частину іспитів. А ось екзамен з математики «завалив».

Зізнатися у невдачі було дуже соромно. Тому на очі батькові, колишньому заступникові командира ескадрильї, він з'явився лише після того, як вступив до цивільного вишу в Києві. Після першого курсу Сергія призвали на строкову. Потрапив до 98-ї повітряно-десантної дивізії, дислокованої в Болграді. Майже на завершення служби, на початку 1990-го, з'єднання перекинули до Баку, де саме відбувалися події, відомі, як «чорний січень».

Радянський Союз доживав тоді останні дні. Його керівники за всяку ціну прагнули зберегти комуністичну диктатуру, особливо в тих регіонах, де почали говорити про самостійність. Для досягнення своїх цілей не цуралися використовувати армію.

– Нам наказали стримувати демонстрантів. Ми були молоді й не зовсім розуміли, що коїться, – згадує Сергій Лоскутов.

Після служби вивчився на архітектора. Разом із товаришем відкрили архітектурне бюро. Займалися проектуванням та перекладанням будівель.

Подальше життя суттєво змінило знайомство з Дмитром Стусом – сином відомого поета-шіст-

десятника Василя Стуса. Будучи генеральним директором Національного музею Тараса Шевченка, Дмитро Васильович запропонував Сергію зайнятися реконструкцією цього закладу. Робота була цікавою і захопливою. І вже добігала свого завершення, коли в Києві розпочався Майдан, а потім у Криму та на Донбасі з'явилися російські солдати.

Наприкінці лютого Сергій звернувся до Києво-Святошинського районного військового комісаріату. А вже на початку березня два автобуси з мобілізованими вирушили до Білої Церкви в 72-гу

окрему механізовану бригаду. Молодший сержант Лоскутов прибув у зенітно-ракетний дивізіон, адже під час строкової служби він опанував фах стрільця-зенітника.

Підрозділ молодшого сержанта прикривав від проросійських найманців колони з боєприпасами, продовольством та паливом. Зазвичай зенітників направляли туди, де існувала ймовірність перельоту на українську територію російської авіації.

Це був непростий період в історії бригади. Її бійці спільно з побратимами із 79-ї та 28-ї успішно відтіснили сепаратистів із прикор-

донних з Росією населених пунктів. В оточення потрапили кілька загонів найманців, зокрема кадировці, які напередодні незаконно зі зброєю вдерлися до України. Деякі намагалися полями вийти назад. Але потрапили під щільний вогонь російської армії.

— Ми навіть припустили, що росіяни теж хочуть покінчити із незаконними збройними формуваннями, — згадує ветеран. — Але потім зрозуміли, що для «руского міра» вкрай важливо, аби цей мотлох у жодному разі не повертався назад.

Під вогонь російських «Градів» неодноразово потрапляли й українці. Два з них гатили по Червонопартизанську, де стояла наша піхота, чотири — по Амвросіївці,

де розташувався дивізіон Сергія. Наступної ночі — навпаки. Бійці чітко бачили, як бойові машини переміщуються російською територією. Їхню роботу коректував російський безпілоти́к. Одного разу за наказом командира Лоскутов навіть намагався збити його. Захопив у приціл, натиснув на гачок... Але для ПЗРК це надто дрібна ціль. Ракета відхилилася і за кілька секунд самоліквідувалася.

Пізніше з'ясувалося, що цей постріл добре бачили російські військові зі свого боку кордону. Як результат — п'ять їхніх вертольотів, які регулярно кружляли неподалік, у повітря більше не піднімалися. Натомість зріс натиск на суходолі. Бойовики, отримавши підкріплення з Росії, підійшли

ближче до наших позицій і почали атакувати з ПТУРів та мінометів. Ворог буквально випалював місцевість, де окопалися наші підрозділи. Аби дати адекватну відповідь, вони чекали на поповнення зброї та боєприпасів. Тож відбивалися тим, що мали: БМП, танками, стрілецькою зброєю.

Разом із Сергієм на позиції був санінструктор. Тому постійний потік поранених додавав роботи під час обстрілів та боїв. Сергій допомагав, чим міг. Одного разу, відправившись на евакуацію чергового пораненого, медик дістав контузію. Тож молодший сержант разом із побратимами справлялися вже без нього. Згодом, аби зберегти людей і техніку, командування наказало вийти з-під обстрілу.

— По нас вели вогонь якимись невідомими боєприпасами, — пригадує Сергій Лоскутов. — Від моменту пострілу до вибуху минало дві-три секунди. Міна розривалася над поверхнею землі. Одна її частина розліталася шрапнеллю над головами, друга з дивними звуками занурювалася в землю і там детонувала. Від вибухів горіла трава. Вогонь поступово до-

брався до техніки і боєприпасів. Рятували все, що могли, терміново виводили техніку. Разом із побратимами мало не на ходу вантажили в неї поранених. Я покидав місце бомбардування, застрибнувши на цистерну з водою...

Про те, що чоловік на війні, дружина Наталія особливо нікому не розповідала. Адже чимало їхніх знайомих вважали диваками тих, хто з власної ініціативи пішов захищати Україну. «Секрет» розкрився тоді, коли в кількох друкованих

ся волонтерством: організовував відправку на фронт усього необхідного, допомагав дітям з обмеженими можливостями тощо.

Повернутися до повноцінного життя ветерану допомагала дружина Наталія та представники громадської організації «Побратими». Сергій пройшов спеціальний тренінг-модуль з подолання психоемоційного шоку, ПТСР за принципом «рівний – рівному». Це унікальна методика психотерапевта Дітте Марчер, директорки Між-

цював лише над веселими казковими історіями. Одна з них, «Кришталева гусеничка», написана ще на фронті. Відгук про твір не забарився. «Гусеничку» вподобав товариш Сергія Володимир Колесніков, учасник ініціативи «Безкоштовні курси української мови». Він переклав казку українською, а відомий львівський музикант та радіоведучий Богдан Либа створив її аудіоверсію у професійному дикторському виконанні та з музичним супроводом. Це стало для ветерана справжнім сюрпризом і допомогло повірити у власні сили.

За сприяння видавництва «Ранок», з яким казкар підписав контракт, деякі твори увійшли до шкільної програми з позакласного читання. Дві його книжки – «Сім казок Закрученого хвостика», «Про риба із дивацтвами та інших чудиків» – видані шрифтом Брайля для незрячих дітей. Незабаром світ побачить нова збірка «Загадка капітана Кепа» та ще кілька книжок.

Та найбільше Сергій очікує відкриття власного творчого центру для дітей. Місцева влада селища Дмитрівка, що під Києвом, вже виділила для цього приміщення. Спонсори закупили комп'ютери, проектор та інше необхідне обладнання. Нині узгоджуються організаційні та інші питання. Дітей п'яти навколишніх сіл тут навчатимуть не лише малювати, ліпити, а й сучасним технологіям 2D- та 3D-дизайну.

Ось так війна змінює людські долі й дає поштовх для переоцінки цінностей. Найголовніше, вважає Сергій, аби фронтовики не губилися в цьому складному й розмаїтому світі, аби гуртувалися і допомагали один одному. На його думку, не потрібно чекати манни небесної, а слід самому обирати дорогу до успіху. Для нього такою дорогою стала казкотерапія. Для зцілення душі...

Сергій БАКАРАБ

та інтернет-виданнях побачили фото чоловіка в колі побратимів у період найважчих боїв літа 2014-го. Коли бригада вийшла із зони бойових дій, лікувався в госпіталі після контузії. Реабілітувавшись, повернувся в підрозділ. Демобілізувався з-під Волновахи, де на той час перебувало з'єднання.

Сергій довго намагався забути війну. Але не дуже успішно. Директор Національного музею Тараса Шевченка Дмитро Стус запропонував йому повернутися в установу. Сергій погодився, але потім зрозумів, що його творча робота там закінчена, а статична посада інженера з обслуговування задоволення не принесе.

За рік відчув, що душевна криза посилюється. Подолати її намагав-

народного інституту Bodydynamic International. Вона полягає в тому, що протягом кількох днів у спеціально відведеному місці ветерани спілкуються виключно із психологами та між собою. Психотерапевти – це також вчорашні атовці, які напередодні пройшли відповідну підготовку. Після завершення тренінгу його учасники здобувають право самі проводити курси для побратимів.

– Мені ця методика реально допомогла, – каже Сергій. – Відразу після повернення з війни я унікав спілкування з людьми, замкнувся в собі, міг днями бути на самоті.

Закінчивши курс, Сергій повернувся до фронтових нотаток. Сумні відклав у довгий ящик. Пра-

«...Перед посадкою в літак з нами провели бесіду. Розповідали, як поводитися у громадських місцях, з цивільним населенням, коханими, які нас чекають вдома, про те, що чистити зуби потрібно не піском, а зубною пастою, їсти ложкою й виделкою... Загалом порадили, якнайшвидше позбутися дикунських звичок, які допомагали вижити в джунглях і висловили сподівання, що в нашому подальшому житті не буде ексцесів. Після приземлення в Каліфорнії я та четверо моїх товаришів вийшли з літака. Перше, що ми зробили, – стали на коліна і поцілували американську землю. Лише тут ми відчули себе у повній безпеці. Адже, перебуваючи у В'єтнамі, навіть не мріяли повернутися додому живими, увесь час живучи однією думкою: ось-ось настане смерть»

ВІД ВОЇНА СВІТЛА ДО ЛЮДИНИ МУДРОСТІ

Це спогади Френка Пюселіка, колишнього американського солдата-медика, який воював у В'єтнамі. Нині його знають як психолога і консультанта «Корпусу миру», одного із розробників нейролінгвістичного програмування (НЛП), автора багатьох методик в царині психотерапії, реабілітації, позбавлення алкогольної і

наркотичної залежності. Тепер, через багато років після повернення із зони бойових дій, у свої спогади він додає трохи гумору. А в розпал війни лише незначна частка людей реально оцінювали, яка катастрофа «накриє» Сполучені Штати Америки після її закінчення.

Судіть самі: за роки присутності американських військ у В'єтнамі

загинуло понад 57 тис. солдатів. Протягом наступного десятиліття 62 тис. демобілізованих військових покінчили життя самогубством. В сімдесятих роках американське суспільство розділилося на два табори: тих, хто розумів ветеранів і намагався всіляко їм допомогти, й тих, хто закликав відокремити їх від людського загалу

2017 року психологічну реабілітацію у спеціалізованих медичних закладах пройшли 13 тис. військовослужбовців. 1,7 тис. учасників АТО та понад 100 членів їхніх сімей отримали санаторно-курортне лікування в закладах МО України. За межами держави (Македонія та Грузія) – 90 осіб

як реальну загрозу. Поляризація суспільства виявилася дуже радикальною.

Коли Френк Пюселік із товаришами виїжджали з аеропорту на таксі, дорогу їм перегородили протестанти з плакатами на кшталт «Вбивці дітей, забирайтеся назад у джунглі!». Солдатам це дуже не сподобалося. Ще вчора вони ризикували здоров'ям, перебували на межі життя і смерті, їхні побратими загинули чи стали інвалідами... А їхні співгромадяни, як з'ясувалося, зовсім не в захваті від тієї війни.

Це стало великим потрясінням, адже бійці сподівалися відчувати підтримку, мовляв, воювали не дарма. Хлопці вже збиралися вийти з машини і по-чоловічому розібратися із протестантами. Від необдуманих дій солдатів відвернув таксист, який сказав: «Якщо

ви заподієте цим людям шкоду, вони будуть героями, а ви залишитеся злочинцями на все життя. Тому перетерпіть і їдьте додому». З цього складного стану Френк Пюселік виходив протягом 15 років після повернення з В'єтнаму. Потім почав допомагати іншим. Працював з ветеранами багатьох воєн.

Нині ми є свідками чогось дуже схожого в Україні. Більшість людей щиро підтримують дії наших військових, які воюють на Донбасі, адже вони захищають кордони держави від російської навали, зберігають наш мир і спокій. Але є й такі, кого події на Донбасі нічого не навчили. Вони досі бачать світ через телевізійну картинку російської пропаганди і мріють про «руський мір» на порозі свого дому. Змінити їхню свідомість майже неможливо.

Але зараз йдеться не про це. На жаль, їхні «залізні» аргументи доповнює сумна статистика: чимало молодих людей, повернувшись із зони АТО, вкорочують собі віку або вчиняють насилля над співгромадянами, дехто не витримує психологічної напруги ще під час служби. Це – наслідки посттравматичного стресового розладу.

Ці факти із задоволенням наводять доморощені псевдопатріоти. На жаль, і деякі українські телеканали починають нагнітати істерію

на кшталт «колишні атовці скоїли злочин!». Це робиться для того, аби збурити суспільство й підвищити рейтинги. Та це не вирішує проблеми, наші ветерани нікуди не зникнуть. Такі періоди в історії багатьох країн уже траплялися. Це і вже згадуваний поств'єтнамський

синдром, і наслідки війни, яку вела Велика Британія на Фолклендських островах, і операції НАТО на території Європи. Зрештою будь-які збройні конфлікти не минають безслідно. Боротися з їхніми наслідками майже неможливо, тому потрібно принаймні мінімізувати. Це досить непросто. Американські психологи, наприклад, тільки через 10 років і після понад 60 тисяч суїцидів, хоч якось наблизилися до відповіді на запитання: «Чим ми можемо допомогти, як запобігти?». Погодьтеся, надто дорога ціна.

Фахівці стверджують, що в культурах понад тисячолітньої давнини такого поняття, як посттравматичний стресовий розлад, не існувало. До статусу «я – воїн» наших пращурів привчали мало не з пелюшок. Захист власного середовища існування вважався головним призначенням людини і стосувався кожного члена громади. Тож у разі небезпеки вони могли позбавити ворога життя без жодних докорів сумління.

Але навіть попри вдавану простоту тогочасних конфліктів, після їхнього закінчення воїни не відразу поверталися додому. Спочатку вожді зосереджували їх у спеціальних поселеннях без жителів. Там на них чекав знахар. Він мав «повернути борг». Тобто, допомагав воїну перетворитися на «людину мудрості», пояснюючи приблизно так: «Ти повернувся з війни і тепер перебуваєш на важливій межі свого життя. У

На базі санаторно-курортних закладів створено чотири центри медико-психологічної реабілітації МО України – в Хмільнику, Трускавці, Ірпені, Пущі-Водиці – загальною пропускною спроможністю 400 осіб. Пілотний проект зі створення Центру психологічної реабілітації Збройних Сил України планується запровадити на фондах санаторного відділення військово-медичного клінічного центру Південного регіону в смт Затока Одеської області

тебе є вибір: або все, що ти бачив і відчув на війні, перетворить тебе на вщент зруйновану істоту, або зробить набагато кращим, аніж ти був до того. Середини немає». Потім з воїнами проводили певні обряди. Через деякий час знахар визначав, хто і на скільки зцілювся. Воїну вручали спеціальний символ (перо птаха, кістку тварини тощо). Цей амулет він мав носити на собі все життя. За ним решта членів громади могли дізнатися, як людина поводитися на війні і чого від неї можна чекати тепер. Своєрідний знак розрізнення.

Нині суспільство відправляє на війну дуже обмежену кількість своїх представників, фактично делегуючи їм повноваження застосовувати зброю і вбивати ворога. Там вони зазнають болю, потрясіння, руйнують власні моральні підвалини... Адже коли починаються бойові дії, всі звичні почуття зникають, залишається лише неймовірне бажання будь-якою ціною вижити хоча б ще кілька наступних секунд. І так протягом годин, днів, місяців...

У кожної людини, яка побувала у такій ситуації, згодом виникає посттравматичний стресовий

розлад. Він може бути наслідком не лише бойових дій, а й терактів, аварій, стихійних лих, важких фізичних травм тощо. Психолог Ірина Вишинська стверджує, що це захворювання не притаманне абсолютно всім. Якщо взяти, до прикладу, військових, то від нього страждають лише 20% бійців. Дехто долає його самостійно, комусь потрібна допомога, хтось взагалі навіть не підозрює про його існування. Наслідки цієї хвороби також різні. Хтось виявляє агресію до оточуючих, намагаючись у такий спосіб позбутися уявної загрози для свого життя, хтось навпаки – позбавляє життя себе самого.

– За останні роки до мене звернулися кілька сотень воїнів, – говорить Алла Державіна, психолог, голова Громадської організації «Трансформація». – Переважна

більшість – дуже виховані, патріотичні люди, з твердим переконанням, що понад усе в нашій державі має бути закон. Вони дуже чутливі до цього. Тому все, що відбувається навкруги, сприймають із підвищеним почуттям справедливості. Саме тому нині ми часто чуємо про випадки самогубств або насилля. Звичайно, це не є добре, з ветеранами потрібно працювати.

Смерть – це завжди трагедія. Якщо порівняти випадки самогубств серед військових та по Україні в цілому, то цей коефіцієнт не перевищує середній по країні та є значно меншим, ніж в інших арміях світу. Наприклад, станом на кінець лютого 2018 року на 100 тис. військовослужбовців вчинено 7 самогубств. Серед цивільного загалу – 26. На жаль, достеменно невідомо, скільки із цієї кількості

– ветерани АТО. Адже цю статистику поки що ніхто не наводить. За приблизними розрахунками фахівців, від початку війни вкоротили собі віку 500-600 ветеранів. Вже на мирній території.

Суїциди скоюють і діючі військові. Торік 66% їх вчинено в пунктах постійної дислокації, 34% – у районах проведення АТО. Це свідчить про те, що в зоні бойових дій військовослужбовці постійно перебувають у напрузі, вони виконують складні завдання. Роздумувати над проблемами чи докорами сумління в них просто немає часу.

За даними Головного управління морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України, найбільш уразливою категорією серед військових та цивільних є незахищені верстви населення. Їхні не вирішені соціальні та матеріальні проблеми зазвичай стають каталізатором вчинення суїциду або насилля над оточуючими.

У кожному підрозділі, на кожному опорному пункті є хоча б одна людина, яка, усамітнівшись від решти, з'ясовує по телефону стосунки з дружиною, нареченою, друзями чи родичами... Типовий соціальний портрет такого військовослужбовця: вік – 25-30 або 35-45 років; має середню або середню-спеціальну освіту; постійно проживає у сільській місцевості; до армії зазвичай не мав постійного місця роботи; неодружений або розлучений тощо. Якщо до гострих розмов додається алкоголь, то біди не уникнути.

І ось тут настає «момент істини». Хтось може витримати удар, хтось – ні. Рівень «психологічної пружності» в кожного індивідуальний і потребує постійного відновлення морального здоров'я. Саме тієї миті людині потрібна допомога. У такому випадку головне, аби командир завжди був уважним до морального стану своїх підлеглих і за потреби міг вчасно залучити фахівців. Загалом у колективі

Протягом 2017 року заходи превентивної реабілітації та психокорекції в зоні проведення АТО здійснювали 13 високомобільних груп внутрішньої комунікації «Альфа» (охоплено 2,4 тис. військовослужбовців), 3 групи психологічного забезпечення (3,2 тис.), 3 групи психологічної підтримки «Чарлі» (840). Проведено 15 тренінгів за участю фахівців з Польщі та Хорватії

долати психологічні проблеми легше. Боєць постійно з побратимами, отримує і виконує завдання. А в бою ще й бореться за своє життя. Такий собі безкінечний алгоритм, коли не потрібно аналізувати свої вчинки, а просто робити те, що наказують.

– Армійське середовище – найсприятливіше для того, аби людина почувалася захищеною, – резюмує полковник Віктор Шидлюх, голова ГО «Міжнародний правозахисний рух «Єдність України». – Тому що боєць постійно перебуває серед друзів і товаришів. В армійському колективі легше працювати з людьми, тому що всі на виду.

Щоправда, деякі проблеми таки існують. По-перше, посади психологів у підрозділах нині укомплектовані лише на 50 відсотків. Тому фактично їхню роль на першій стадії виконує командир. По-друге, на проведення психологічної реабілітації Збройні Сили України не отримують жодної копійки. 2017 року рівень забезпечення цією послугою з боку держави становив лише 0,1% від потреби. Зрушення мають відбутися цього року. Державний бюджет

України 2018 року передбачає на це 109 млн грн.

Погодьтеся, у бліндажі або переробленій світлиці повноцінні сеанси провести неможливо. Тому нині у Збройних Силах України діють високомобільні групи внутрішніх комунікацій. До них входять капелани, психологи тощо. Вони не працюють з кожним військовослужбовцем, адже це неможливо, особливо в умовах бойових дій. Їхня аудиторія – командири. Їх вчать вчасно виявляти складні психологічні стани і надавати першу допомогу. Навчають передових новітніх методик.

Одна з них – удосконалена методика аналізу проведених дій. Її започаткували в армії США ще в 60-ті роки минулого століття. Український варіант – більш удосконалений та пристосований до наших реалій. Є й інші: методика командирського інформування, пріоритету заохочень над стягненнями, ситуаційного лідерства тощо. Всі вони ґрунтуються на повній відкритості, порядності та чесності перед особовим складом.

Два роки тому фахівці Головного управління морально-

психологічного забезпечення Збройних Сил України започаткували спеціальну програму тестування військовослужбовців. Нині вона проходить апробацію, зокрема в зоні проведення антитерористичної операції. Для зручності тестування здійснюватимуть у мобільних комплексах, змонтованих на базі автомобіля КраЗ.

У цивільному житті інакше. Командира немає, завдань ніхто не ставить, людина належить сама собі. Дружини дуже часто скаржаться на те, що чоловік не хоче спілкуватись, уникає великого скупчення людей. З'являється надмірний контроль над усім, що відбувається поруч. Подразником нехороших спогадів може стати голосний звук, дим, машина, що проїжджає поруч тощо.

Родичі і близькі часто-густо не знають, з якого боку в такому разі підступитися й про що говорити. Зазвичай починають розпитувати, що бійцю довелося пережити, в які ситуації потрапляв тощо. Це типова помилка переважної більшості, але це вкрай не правильно. Найкраще роль реабілітологів виконують або професійні психологи, або такі ж воїни-побратими. При хорошому супроводі повернути людину до нормального повноцінного життя можна за 1-3 роки.

Ще з радянських часів вважалося, що психіатрична проблема – це тавро на все життя. Звернутися по допомогу до психіатра чи психолога – це фактично зізнатися у своїй недолугості. Але насправді нині є багато методик, які не передбачають медикаментозного лікування і зцілитися можна на ранній стадії захворювання. Словом, з будь-якої проблеми завжди є вихід. Головне – бачити добре навколо себе. Лише такий лейтмотив життя перетворить воїна світла на людину мудрості.

Сергій БАСАРАБ

ЗАТРОНОДЕРЖЕЦЬ

Так звані вибори так званого президента так званої Російської Федерації укотре продемонстрували, що тамошнє гібридне населення не лише готове проголосити свого кремлівського вождя довічним імператором, а й прибити цвяхами корону до його голівоньки, аби, не дай Боже, не впала. 76,67% електорату встало нарешті з колін, спираючись на виборчі (та й не тільки) урни і впарило Володимиру Путіну п'ятий шестирічний термін відсидки у Кремлі, хоча він одного разу і сказав, що не хоче, бо стомився. Ну що з ними вдієш? Любов, як відомо, зла, обереш і козла. Особливо,

якщо вожака собі обирає отара баранів.

Втім росіян зрозуміти можна. Адже всі свої майже двадцять років правління нацлідер старався для них, як міг. Щоб жилося їм, якщо й не ситно, то принаймні весело. Ось і тепер, не діждавши навіть результатів так званого голосування, заявив про необхідність підвищення рівня життя підвідомчого йому люду і забезпечення темпів зростання економіки ареалу, де той люду проживає. Звичайно, кожен росіянин чудово знає і пишається, що рівень його життя і без того вже підвищився до рівня плінтуса. Але ж приємно, якщо

він стане хоча б на півсантиметра вище! А для цього дійсно необхідно забезпечити темп зростання економіки, бо ще не всю європейську ковбасу бульдозерами почавили, тому фермери працювати лінуються, помідори в тундрі відмовляються рости, а кури дохнуть від сміху. Коли ж землю Московії Великої буде остаточно звільнено від останньої палки фінського сервелату, тоді економіка і сягне таких небачених висот, що зможе навіть на льоту збити оту ракету, яку американець Ілон Маск запустив зі своєю електричною «Теслою» на борту.

Втім для збиття ворожих ракет на Московщині віднедавна є така потужна зброя, що нормальним людям і не снилася! Недарма ж Путін пообіцяв зосередитися ще й на забезпеченні обороноздатності, бо зовнішні вороги тільки про те й мріють, щоб натовськими чоботами витоптати всі врожаї бояришника на безкрайніх трудових полях. Тепер же, після виступу тоді ще четвертого, а тепер п'ятого президента перед Федеральним зібранням вороги тричі задумуються, перш ніж погрожувати Росії таким садизмом. Володимир Володимирович повідав,

Секретна зброя Кремля

що ним особисто створена нова крилата ракета з прив'язаним до неї ядерним двигуном. Від чого вона летить на необмежену відстань за непередбачуваною траєкторією. Останнє особливо страшно. Загалом майже всі російські ракети і без того літають так само, але якщо до них ще й ядерні енергетичні установки дерев'яними шурупами присо-

Іван Мойсеїв, почувши таке з уст свого вищого керівництва, так здивувався, що необережно виступив із спростуванням: такої зброї, мовляв, немає в жодній країні світу, включаючи Росію, і бути не може, бо це суперечить законам фізики, аеродинаміки і здорового глузду. Проте всі бачили комп'ютерний мультимедіа, який Володимир Володимирович

Росіяни щасливі, коли на їхніх очах митники сплячуть гусаків, проти яких Росія ввела свої санкції, аби зрозуміти, як від цього страждають голодні європейці

бачити, то Воронеж може за свою подальшу долю точно не турбуватися. Вона вирішиться за п'ять хвилин після запуску цієї чудо-зброї.

Щоправда, такий собі керівник Інституту космічної політики

продемонстрував на підтвердження своїх слів, де чітко видно, що ракета таки є і навіть літає! Після чого керівник інституту, зрозумівши, вочевидь, що за подальших заперечень його самого прив'яжуть до ракети замість двигуна і запустять за неперед-

бачуваною траєкторією, відмовився від своїх слів і навіть погодився, що Земля пласка і стоїть на трьох китах, якщо у президента Росії знайдеться відповідний мультфільм.

Факт існування трьох китів (і не простих, а навіть рожевих)

професору-невігласу і без мультика легко міг би довести будь-хто з кремлівської адміністрації, якби не підгадила аргентинська поліція, котра виявила в дипломатичному багажі російського посольства в Буенос-Айресі 400 кіло чистісінького кокаїну і замінила його борошном. В результаті настільки ворожих дій у Кремлі настали важкі дні з тимчасовою втратою доказової бази під черепними коробками.

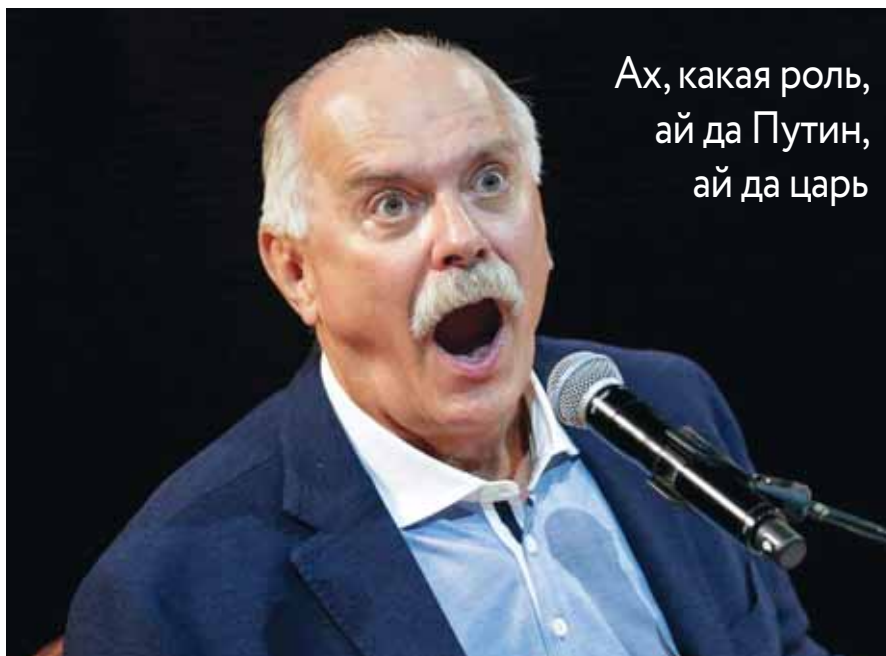
Втім у міністра закордонних справ Сергія Лаврова дециця «кокса» в кишенях, схоже, завалася, що дозволило йому спочатку звинуватити США і НАТО в агресії Росії проти України, за що Росія абсолютно не має наміру вибачитися. Та й узагалі, заявив головний російський дипломат, витираючи білий порошок з-під носа, їм усім начхати на думку Заходу з цього приводу, як і на санкції, бо за «деякими оцінками авторитетних дослідних структур, ті, хто запроваджує санкції, страждають від цього більше». Тут йому ніхто не зумів заперечити. Досить лише

ДА ЭТОТ КОКАИН МОЖНО В ЛЮБОЙ АПТЕКЕ КУПИТЬ

подивитися на щасливих росіян, на очах яких митники спалюють гусаків, проти яких Росія запровадила санкції, аби зрозуміти, як від цього страждають голодні європейці.

На жаль, не до всіх світових лідерів це доходить. Замість того, щоб кинути з обіймами до новообраного Володимира Володимировича, з яким необхідно ніжно дружити, щоб не отримати чимось ядерним по голові, представники країн ЄС, зокрема Польщі, Австрії, Франції, Німеччини, Норвегії, Естонії та Латвії заявили, що не визнають виборів в окупованому Криму. Навіть Японія відмовилася визнавати чергову перемогу російського сонечка на півострові, заявивши, що Токіо підтримує територіальну цілісність та суверенітет України і не визнає спроби зміни статус-кво силовими методами. А ось у «звільнених ЛНР» і хотіли б довести переможний результат Володимира Володимировича до повноцінних 99,9%, та не судилося: російський Центрвиборчком відмовився тягти туди виборчі урни гуманітарним конвоєм, мотивуючи це необхідністю отримати дозвіл Києва. Мовляв, наші «військторги» у вас працюють, тушонку виробництва 1939 року вам возимо – то й досить з вас. А по решту – до «хунти».

Та досить про політику, час згадати і про культурне життя, хоча воно також іноді міцно переплітається з політичним. Скажімо, за повідомленням російських газет перед самісінькими виборами перечепився, впав і боляче вдарився головою об двері відомий дворянин і режисер Нікіта Міхалков. Але зумів піднятися і, мов нічого й не сталося, пішов на дебати на підтримку Володимира Путіна!

А ще нещодавно на гастролі у кращі світи відбув також не менш відомий кіт Матроскін, у дівочтві актор Олег Табаков. Там він склав чудову творчу компанію головному «хохмачу» Міхаїлу Задорнову. Це їм буде легко, бо за життя обидва мали схожий репертуар: Табаков називав «тупими» українців, а Задорнов – американців. Ех, а скільки «тупого» матеріалу для своїх виступів вони б могли знайти сьогодні на рідних московських теренах!

Олег ЯНОВСЬКИЙ

Коли напередодні Другої світової війни японці готувалися до вторгнення в СРСР, для своїх військовослужбовців вони надрукували розмовник для спілкування з місцевим населенням. Він був японсько-українським. За підрахунками японців, на Далекому Сході проживало близько 1 мільйона українців, і серед радянського населення там вони становили більшість. То ж цілком логічно, що японське командування ухвалило саме це рішення: з місцевими потрібно розмовляти їхньою рідною мовою

УКРАЇНСЬКИЙ

Зелений Клин

культури...» і далі наголошував, що Радянська Україна охоплювала далеко не всю територію, заселену українцями. Штучно за її межами опинилися українські частини Білорусі, Курщини й Вороніжчини, Криму, Донщини й Підкавказзя. Століттями Московія, а потім Російська імперія та Радянська Росія знищували та принижували українську культуру, перетягували досягнення на свій бік, відтинали землі.

У російських підручниках не знайти, звідки розпочинається становлення Російської імперії та хто був реальним засновником Великого князівства Московського. Перераховувати можна довго. Той факт, що за статистикою, 80% російського суспільства не може критично осмислювати ситуацію, яка

«Нашого цвіту по всьому світу». Сірий, Жовтий, Малиновий, Зелений – так називалися численні території з поселенням українців у Російській імперії. Це не фейк і не вигадані слова. «Українські землі тягнуться від Тиси, Дунаю, Чорного моря і Кавказу аж до лісів і боліт Полісся, від Попраду, Сяну, Вепра і Біловежі до прикаспійських пустель і широкого Дону, за яким ще простягаються українські колонії через Азію аж до берегів Тихого океану», – писав про це ще на початку минулого століття український вчений-географ Володимир Кубійович. А ще він зазначав: «Границі українських земель лежать там, де проходять межі українського народу, його мови, його

наразі є в Росії, все далі й далі заганає його в глухий кут. Утім українська нація за останні роки почала жваво прокидатися від тривалого сну меншовартості.

Факти – річ уперта, і що написано пером, сокирою не вирубати. Перша згадка про Київ датована 482 роком, а назва «Україна» вперше фігурує в Київському літописі XII століття: «...помер Переяславський князь Володимир Глібович, і вся Україна по ньому тужила...» Паралельно 1147 року вперше згадується назва невеличкого села на угро-фінський лад «Москва», яка, за однією із версій,

перекладеться з фінської «брудна вода», «коров'яча калюжа» (моска – корова, ва - вода). Попри це ворожа пропаганда продовжує спотворювати історію. Російська православна церква відзначає чергову річницю хрещення та запровадження християнства на Русі, хоча 988 року ні Москви, ні Московії, ні Росії ще не існувало, в Москві відкривають пам'ятники історичним постатям Київської Русі.

Все це наслідки того, що без України в Росії немає майбутнього. У Кремлі добре це усвідомлюють. Саме українці підживлювали, розвивали і розширювали

імперію, здобуваючи для неї нові землі. Зокрема Сибіру та Далекого Сходу. Потужні на сьогодні міста Росії Усурійськ та Хабаровськ були етнічно українськими. 1905 року кореспондент, який приїхав до Усурійська був шокований побаченням: білі мазанки криті соломомою, в кінці города – ставок, біля якого паслися воли, а люди у вишиванках і всі, як один, спілкуються українською мовою. Йому здавалося ніби він перебуває в Миргороді чи Сорочинцях. Майже подібне враження було і у військового історика Ігоря Фурмана, який на початку 90-х минулого століття розпочинав там військову службу і мав нагоду проїхатися місцевими дорогами:

– Я їхав із Владивостока в Усурійськ. Владивосток – це ті класичні дерев'яні російські ізби, але коли від'їжджаєш від нього, починається Усурійський район. Там стоять українські мазанки, розписані квіточками в стилі полтавських або вінницьких мазанок, вікна з півниками, садочки вишневі – це класика українського села. Бо коли я проїжджав села поблизу Владивостока, то там немає жодного деревця яблуні, вишні або ж абрикоса.

Загалом початок XX століття цікавий тим, що кожен другий мешканець Далекого Сходу був українцем. Вони називали себе Зеленим

Клином, був у них і свій прапор: блакитно-жовтий із зеленою вставкою, яка символізувала тайгу. Територія поселень цікава тим, що вона сягала майже 1 мільйона квадратних кілометрів, що вдвічі більше розміру сучасної України. У 1917-1918 роках на Далекому Сході

яром», «Зелений дубочок» тощо. Наприклад, одна така давня народна пісня з поволзьким варіантом:

«Ой упала нивка в кінці материнка,

Там дівчина жито жала, сама чорнобривка.

місцева влада Зеленого Клину виступила в Хабаровську з директивним документом: вважати цю територію колонією вільної незалежної демократичної України, а проукраїнські рухи на той час там набирали значної сили.

Незважаючи на те, на яких територіях тодішньої імперії селилися українці, вони всюди несли українське – мову, одяг, пісні, спосіб життя. У багатьох регіонах сучасної РФ і досі говорять мовою, що більше схожа на українську, ніж на російську. А численні населені пункти – Нова Полтава, Кобзівка, Мала Чернігівка, Велика Чернігівка, Київка, Львівка, Петропалівка, Романівка – свідчать, що їх заснували саме наші предки.

Культурна спадщина українців-переселенців також демонструє, що українці там – не тимчасові мешканці. Серед давніх мелодій, які збереглися до наших днів, – «Ой летів пугач», «Зажурився ясний соколенько», «Та туман

Іде та козак дорогою: «Помагай Біг жінці!»

Вона стала, одказала, сердешним назвала ...

Вона ж сія слава на всю Ельтон пала,

Що дівчина козаченька серденьком назвала»...

У тому, що Росія – колос на глиняних ногах, сьогодні вже ніхто не сумнівається. І його перші цеглини вже починають падати. На Кубані хоч і низькими темпами, але започатковуються рухи на підтримку України. Приміром, створюється суспільний рух на підтримку дружніх зв'язків між козаками Кубані та українцями «Вольная Кубань». У 2017 році її представники демонстративно спалили російський триколор зі словами «Кубань буде вільною!», натомість продемонстрували власний прапор, на якому посередині зображений великий білий тризуб як символ свободи і незалежності. А на іншій стороні «неосяжної» Росії у Владивостоці молодь на 9 травня минулого року ультимативно знімала з грудей георгіївські стрічки й виходила на вулиці, прикрашаючи свій одяг червоними маками. Україна відроджується, нехай поки що в малому. Але це – як народження пісні, коли слова спочатку звучать у свідомості, а потім помалу починають набувати сили...

Галина ЖОЛТІКОВА

У Москві закрили Бібліотеку української літератури, а її очільницю Наталію Шаріну минулого року засудили на чотири роки ув'язнення (умовно).

400 років тому українці мали унікальний шанс кардинально змінити історію – свою і північного сусіда. Якби знали про це, напевне б скористалися. 1618 року Москва була на крок від знищення. Запорозькі козаки на чолі з гетьманом Петром Сагайдачним у союзі з поляками несподівано зняли облогу з царської столиці. Й досі в деяких підмосковних селищах у церквах російські попи дякують Богу за той чудодійний порятунок від «запорогів».

«А позаду, а позаду – Сагайдачний, пожалів Москву він кляту – необачний», – колись і так співалося у знаменитій народній пісні

НЕОБАЧНИЙ САГАЙДАЧНИЙ

У нинішньому її варіанті гетьман Михайло Дорошенко – попереду, а гетьман Конашевич-Сагайдачний – позаду. А необачний він тому, бо «проміняв жінку на тютюн та люльку».

Хоча ще в позаминулому столітті історики сперечалися, про якого саме Дорошенка співав народ та й про який саме похід. Більшість сходяться на думці, що таки про Хотинський, де, як відомо, українське 41-тисячне військо успішно протистояло туркам, урятувавши від погрому Польщу.

Проте для нас важливий інший факт життя і бурхливої діяльнос-

ті видатного козацького гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного – його похід на Москву.

Російський історик XIX ст. Василь Ключевський так описує ситуацію в Московії під час Смути: «Наприкінці 1611 року Московська держава являла собою повну руїну. Поляки взяли Смоленськ; польський загін спалив Москву і укріпився за вцілілими стінами Кремля і Китай-города; шведи зайняли Новгород. На зміну вбитому Лжедмитрію II у Пскові з'явився третій. Держава, втративши свій центр, почала розпадатися на частини».

Коли 1610 року коронний польський гетьман Жолкевський поблизу Гжатська розбив московські війська брата царя Василія Шуйського, самого самодержця московити видали полякам, а їхній тимчасовий уряд – Семибоярщина – того ж року запросив на царство сина польського короля Владислава. Та оскільки королевичу було лише 15 років, король тільки залишив у Москві польсько-литовську залогу. Все це було в традиціях того часу і в практиці європейських держав – досить згадати, що королями Англії ставали французи і навпаки...

Три роки потому, у лютому 1613-го, Земський собор обрав на московський престол боярина Міхаїла Романова, тим самим відкинувши кандидатуру Владислава. Обіцянки Семибоярщини виявилися химерними. Московські та нижегородські ополченці змусили польський гарнізон у Кремлі капі-

тулювати через нестачу харчів та пороху. Тож природно, що поляки вирішили здобувати трон силою.

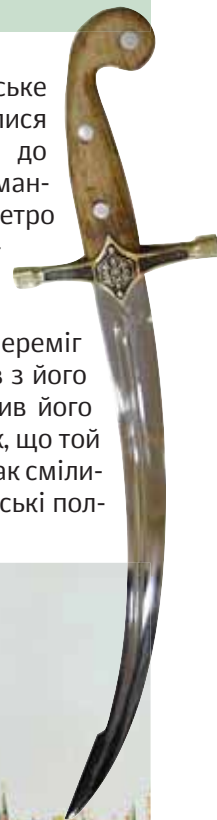
Ось як розповідає про похід історик Тарас Чухліб: «Влітку – восени 1618 року українські козаки на чолі з Петром Конашевичем-Сагайдачним взяли участь у завоюванні Річчю Посполитою Московського царства. Під час цього походу, як свідчив очевидець тих вікопомних подій, багато «московських міст, замків та поселень здобуті, спалені, висічені Сагайдачним», зокрема Рильськ, Курськ та Лівни. Зокрема 20 липня козаки після багатьох штурмів здобули місто Єлець, а потім кілька інших великих російських міст.

6 жовтня 1618 року українські полки підійшли до містечка Котел неподалік Донського монастиря, що поблизу Москви. Українсько-

ДОВІДКА

Петро Конашевич-Сагайдачний (близько 1582-1622рр.) – знаменитий український гетьман родом з с. Кульчиці на Львівщині, організатор переможних походів на Османську імперію, Московське царство та Кримське ханство. Засновник та опікун православних братств і шкіл. Знаменитими боями, виграними козаками під орудою Сагайдачного, є захоплення Варни, Трапезунда, Очакова, Кафи, розгром османського флоту із захопленням у полон адмірала Алі-паші. Роль українських військ гетьмана у Хотинській битві була вирішальною. Прізвисько «Сагайдачний» отримав у юному віці від козаків за майстерне володіння луком

польське та московське війська вишикувалися одне проти одного й до герцю стали їхні командувачі. Тоді гетьман Петро Сагайдачний зійшовся сам на сам із царським воєводою Василієм Бутурліним та переміг його – спочатку вибив з його рук списа, потім вдарив його перначем по голові так, що той звалився з коня... Ось так сміливо колись діяли українські полководці!»

Далі, за твердженням Тараса Чухліба, події розгорталися так: «Українське військо підступило до мурів Москви й почало готуватися до штурму в районі Арбатських воріт. При цьому ворота готувалися підірвати козацькі саперні майстри – французькі інженери. У ніч з 10 на 11 жовтня відбувся штурм Арбатських воріт, а 11 жовтня козаки взяли участь у великому штурмі Москви поблизу Тверських воріт. Однак у результаті прорахунків головного командувача армії Речі Посполитої здобути столицю Московського царства тоді так і не вдалося, й козаки повернулися додому. По дорозі до України вони взяли в облогу Калугу та розгромили ряд поселень навколо неї і захопили великий полон».

Іншої думки відомий дослідник запорозького козацтва Дмитро Яворницький. Він вважав, що припинити наступ раптово віддав наказ сам Сагайдачний, який не хотів надто сильної Речі Посполитої. Причина – гетьман сумнівався, що королівська влада виконає свої зобов'язання перед козаками. Наочний прецедент уже був. Після Хотинської битви польська

знать не дотримала обіцянок, даних українським козакам – перш за все про визнання православної ієрархії, висвяченої єрусалимським патріархом Феофаном.

Мляво або й зовсім ніяк не розповідали про похід гетьмана Сагайдачного на Москву ні радянські, ні російські підручники.

А якщо вже й говорили, то крізь зуби, мовляв, український гетьман, почувши дзвін сорока храмів Москви, згадав, що він православний і відступив. Насправді це – традиційна московська брехня.

...Росія завжди спекулювала православ'ям, що не завадило їй воювати нещодавно з православною Грузією, а тепер – з Україною. Природно, що таких героїв, як гетьман Конашевич-Сагайдачний, вона притлумлювала у народній пам'яті. Але це не зовсім вдавалося і, скажімо, про варіант знаменитої пісні «Ой, на горі та й жінці жнуть», де Сагайдачного кобзарі ляляли за те, що не спалив Москву, яка натомість через кілька десятирічків спалила гетьманську столицю Батурин, збереглися згадки. Щоправда, після знищення сотень українських кобзарів російською окупаційною владою під Харковом перед Другою світовою війною, уточнити такий варіант уже надзвичайно важко.

Василь ЧЕПУРНИЙ

з 2003 року

ДОСВІД НАШИХ ФАХІВЦІВ,
ГОТОВІ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ ІНЖЕНЕРНІ
І ТЕХНІЧНІ РІШЕННЯ ВІДКРИЮТЬ
НОВІ МОЖЛИВОСТІ ВАШОЇ ТЕХНІКИ

**Працюємо для армії –
заради сильної країни!**

БМП-1

**Українська приватна компанія,
виконавець Державного
оборонного замовлення**

- виробництво БТР 8х8, легкого тактичного автомобіля 4х2; 7,62 мм кулемету КТ-7,62 (аналог ПКМ), ДШКМ-Т (аналог ДШКМ); бойових модулів БМ-23-2 та «СПИС»
- капітальний ремонт та модернізація Т-54/55, БМП-1, БМП-2, БТР-60, БТР-70, БТР-80, БРДМ-2, ПЗМ-2, МТ-ЛБ, МТ-ЛБу, МТО, ЗіЛ-135ЛМ;
- капітальний ремонт та модернізація вузлів і агрегатів до військової техніки:

- двигуни типу В-2, В-6, УТД-20, КамАЗ, ГАЗ, ЯМЗ
- мости, колісні редуктори, бортові редуктори
- трансмісії
- системи стабілізації
- прилади прицілювання та спостереження.

БТР-70Т

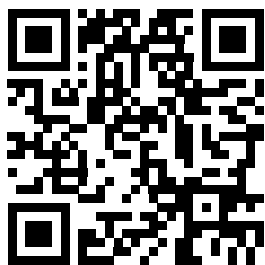
БРДМ-2Т

БТР-80Т

03035, Україна, Київ,
вул. Кудряшова, 16, офіс 383
тел.: +38 (044) 220 08 00
e-mail: techimpex@i.ua
<http://tie.in.ua>

Відскануй своїм смартфоном QR-code

ЗБРОЯ ТА БЕЗПЕКА

XV МІЖНАРОДНА СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВИСТАВКА

9-12 ЖОВТНЯ 2018
Україна, м. Київ

Генеральний
інформаційний партнер

Генеральний
медіа-партнер

Технічний
партнер

МІЖНАРОДНИЙ ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР
Україна, м. Київ, Броварський пр-т, 15
станція метро "Лівобережна"

☎ +38 (044) 201-11-63
✉ zbroya@iec-expo.com.ua
www.iec-expo.com.ua